

Brug of kloof?

Citation for published version (APA):

de Vries, R., & van der Velden, R. K. W. (2005). *Brug of kloof? De ervaringen van HAVO- en VWO-schoolverlaters over de aansluiting tussen VO en HO voor en na de invoering tweede fase VO*. Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, Faculteit der Economische Wetenschappen. ROA Reports No. 008 <https://doi.org/10.26481/umarep.2005008>

Document status and date:

Published: 01/01/2005

DOI:

[10.26481/umarep.2005008](https://doi.org/10.26481/umarep.2005008)

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Brug of kloof?

De ervaringen van HAVO- en VWO-schoolverlaters
over de aansluiting tussen VO en HO vóór en ná de
invoering tweede fase VO

ROA-R-2005/8

Robert de Vries
Rolf van der Velden

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt

Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde
Universiteit Maastricht

Maastricht, september 2005

ISBN 90-5321-419-4
Sec05.094

Inhoud

Samenvatting en conclusie	i
1 Inleiding	1
2 Doorstroom naar het hoger onderwijs	5
3 Aansluiting tussen gevolgde opleiding en vervolgopleiding	7
4 Algemene vaardigheden	15
5 De keuze voor de vervolgopleiding achteraf gezien	31
6 Uitval in de vervolgopleiding	35
7 Keuze van het vakkenpakket/profiel	41
8 Hulp bij studie- of beroepskeuze	45
Bijlage	51

Samenvatting en conclusie

Centraal in dit rapport staat de vraag hoe HAVO- en VWO-schoolverlaters de aansluiting tussen het voortgezet en hoger onderwijs ervaren voor en na de invoering van de tweede fase. Hiervoor zijn de antwoorden van gediplomeerde schoolverlaters van het HAVO/VWO oude stijl (d.w.z. voor de invoering van de tweede fase) vergeleken met die van gediplomeerde schoolverlaters van het HAVO/VWO nieuwe stijl. Dit is gedaan voor schoolverlaters van het HAVO die doorstromen naar het HBO, schoolverlaters van het VWO die doorstromen naar het HBO en schoolverlaters van het VWO die doorstromen naar het WO.

De resultaten laten zien dat volgens HAVO- en VWO-schoolverlaters de aansluiting tussen de gevolgte opleiding en de vervolgopleiding is verbeterd na de invoering van de tweede fase. Dit blijkt uit het feit dat de huidige generatie schoolverlaters de aansluiting tussen de gevolgte opleiding en de vervolgopleiding vaker goed vinden dan de oudere generaties schoolverlaters. Met name havisten nieuwe stijl zijn nu vaker tevreden over de aansluiting dan voorheen. Daarnaast is naar voren gekomen dat HAVO/VWO-schoolverlaters de begeleiding in het eerste jaar van de vervolgopleiding na de invoering van de tweede fase vaker goed vinden dan ervoor. Verder geldt dat HAVO- en VWO-schoolverlaters nu vaker zeggen achteraf gezien voor dezelfde vervolgopleiding aan dezelfde instelling te kiezen dan voorheen.

Aan HAVO/VWO-schoolverlaters is een lijst met algemene vaardigheden voorgelegd die in 12 categorieën zijn onderscheiden; zelfstandig werken, creativiteit, initiatief, communicatieve vaardigheden, samenwerken, studieplanning, informatie verzamelen en verwerken, taalvaardigheid, rekenvaardigheden, computervaardigheden, nauwkeurig werken en analytische vaardigheden. Schoolverlaters oude en nieuwe stijl zeggen deze vaardigheden in vrijwel gelijke mate nodig te hebben in de vervolgopleiding. Bovendien verschillen de oude en nieuwe stijl schoolverlaters niet in de mate waarin ze aangeven deze vaardigheden te beheersen.

Wel lijkt het erop dat sinds de introductie van het studiehuis er een verschuiving heeft plaatsgevonden van de plaats waar vaardigheden worden geleerd. Schoolverlaters geven nu vaker dan voorheen aan dat ze zelfstandig werken hebben geleerd in het voortgezet onderwijs. Hetzelfde zien we bij samenwerken. Waarschijnlijk speelt hierbij mee dat sinds de invoering van de tweede fase de nadruk minder ligt op klassikaal onderwijs en meer op vaardigheidsonderwijs. Daarnaast is naar voren gekomen dat HAVO/VWO-schoolverlaters na de invoering van de tweede fase minder vaak zeggen dat in het voortgezet onderwijs meer aandacht moet worden besteed aan zelfstandig werken. Het bovenstaande geeft aan dat naar eigen inschatting de zelfstandigheid van schoolverlaters is toegenomen.

Het aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters dat zegt de vervolgopleiding voortijdig te hebben verlaten is na de invoering van de tweede fase iets afgenomen. We zien dat dit aandeel vooral vanaf 2003 is afgenomen. De belangrijkste redenen die

schoolverlaters noemen om de vervolgopleiding voortijdig te verlaten zijn: 'achteraf gezien liever een andere opleiding volgen' en 'onvoldoende motivatie'. Daarbij geldt dat HAVO- en VWO-schoolverlaters de reden 'onvoldoende motivatie' nu minder vaak noemen dan vroeger. Hetzelfde zien we bij redenen 'de lessen waren niet interessant' en 'de opleiding was te moeilijk'.

Verder blijkt dat met name havisten sinds de invoering van de tweede fase vaker tevreden zijn over de hulp bij het vakkenpakket/profiel. Bovendien zeggen schoolverlaters nu vaker dan vroeger dat ze achteraf gezien voor hetzelfde vakkenpakket/profiel zouden kiezen. Ook hier geldt dit vooral voor havisten die doorstromen naar het HBO. De belangrijkste reden voor schoolverlaters nieuwe stijl om niet opnieuw te kiezen voor het gevolgde profiel is dat deze onvoldoende aansluit bij de vervolgopleiding.

Verder komt naar voren dat schoolverlaters nu wat minder positief zijn in hun oordeel over de hulp bij studie- of beroepskeuze dan voorheen. Zowel bij havisten die doorgaan naar het HBO als bij VWO'ers die doorstromen naar het HBO en WO is het aandeel schoolverlaters nieuwe stijl dat (zeer) tevreden is over de hulp bij de keuze van een vervolgopleiding of een beroep lager dan bij schoolverlaters oude stijl.

Geconcludeerd kan worden dat op de meeste terreinen HAVO- en VWO-schoolverlaters nieuwe stijl positiever zijn in hun oordeel over de aansluiting tussen het voortgezet en hoger onderwijs dan HAVO- en VWO-schoolverlaters oude stijl. Ook lijkt de uitval in de vervolgopleiding iets te zijn afgenomen. Dit wijst in de richting van een verbeterde aansluiting tussen VO en HO als gevolg van de invoering van de tweede fase.

1 Inleiding

In augustus 1998 is in het HAVO en VWO de tweede fase ingevoerd. Concreet betekende dit dat in augustus 1998 125 scholen voor het HAVO en VWO zijn gestart met de tweede fase. De overige 430 scholen voor HAVO en VWO deden dat in augustus 1999.

De doelstelling van de tweede fase in het voortgezet onderwijs is drieledig: 1) de aansluiting tussen het HAVO en VWO op het hoger onderwijs verbeteren, 2) het onderwijsprogramma in de hogere leerjaren moderniseren en leerlingen in beter herkenbare en meer samenhangende programma's gericht voorbereiden op bepaalde opleidingen in het hoger onderwijs en 3) scholen meer ruimte geven in de keuze van werkvormen in het onderwijsprogramma voor de hoger leerjaren. De tweede fase van het VO is ingericht als een studiehuis. In dit studiehuis worden scholieren geleerd actief en zelfstandig kennis en vaardigheden tot zich te nemen ('leren leren'). Bovendien is het tot dan toe bestaande systeem van vakkenpakket-keuze in de hogere leerjaren vervangen door vier studieprofielen in te voeren; cultuur en maatschappij, economie en maatschappij, natuur en gezondheid en natuur en techniek.

Het Ministerie van OCenW heeft besloten de invoering van de tweede fase VO uitgebreid te monitoren en te evalueren. In dit kader heeft het Tweede Fase Adviespunt aan het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) gevraagd om een deelonderzoek uit te voeren onder schoolverlaters van het HAVO en VWO. Centraal in dit onderzoek staat de vraag hoe HAVO- en VWO-schoolverlaters de aansluiting tussen het voortgezet en hoger onderwijs voor en na de invoering van de tweede fase ervaren. Hiervoor zijn de antwoorden van gediplomeerde schoolverlaters van het HAVO/VWO oude stijl (d.w.z. voor de invoering van de tweede fase) vergeleken met die van gediplomeerde schoolverlaters van het HAVO/VWO nieuwe stijl. Daarbij maken we een onderscheid tussen drie groepen schoolverlaters, namelijk; schoolverlaters van het HAVO die doorstromen naar het HBO, schoolverlaters van het VWO die doorstromen naar het HBO en schoolverlaters van het VWO die doorstromen naar het WO.

Gegevens

Voor dit rapport is gebruik gemaakt van gegevens uit het schoolverlatersonderzoek Registratie van Uitstroom en Bestemming van Schoolverlaters (RUBS). Dit is een grootschalig onderzoek dat het ROA jaarlijks uitvoert onder schoolverlaters van het algemeen voortgezet onderwijs (MAVO, HAVO, VWO), het voorbereidend beroepsonderwijs (VBO) en de beroepsopleidende (BOL) en beroepsbegeleidende (BBL) leerwegen van het secundair beroepsonderwijs. De schoolverlaters worden ongeveer anderhalf jaar na het verlaten van de opleiding ondervraagd middels een schriftelijke vragenlijst. Deze vragenlijst bestaat uit een gedeelte dat voor elke onderwijssoort identiek is en uit een variabel gedeelte waarbij de inhoud afhankelijk

is van de onderwijssoort en/of de opleidingssector. Voor schoolverlaters van HAVO en VWO ligt het accent op de doorstroom naar vervolgonderwijs, waarbij vooral de aansluiting met het hoger onderwijs aan bod komt.

Zoals gezegd worden gediplomeerde schoolverlaters van het HAVO/VWO oude stijl vergeleken met gediplomeerde schoolverlaters van het HAVO/VWO nieuwe stijl. De gegevens van schoolverlaters van het HAVO/VWO oude stijl zijn afkomstig van de RUBS-enquête, metingen 2000, 2001 en 2002. Deze hebben betrekking op schoolverlaters die in het schooljaar 1998/1999, 1999/2000 en 2000/2001 het HAVO/VWO-diploma hebben behaald. De gegevens van schoolverlaters van het HAVO/VWO nieuwe stijl zijn afkomstig de RUBS-enquête, metingen 2002, 2003 en 2004. Deze hebben betrekking op schoolverlaters die in het schooljaar 2000/2001, 2001/2002 en 2002/2003 de HAVO/VWO-opleiding hebben afgerond.

De dekkingsgraad van de RUBS-enquête varieert enigszins tussen de jaren, maar bedraagt gemiddeld genomen ongeveer 6% van alle HAVO/VWO onderwijsinstellingen in de meetjaren 2000, 2001 en 2002. De dekkingsgraad in de meetjaren 2003 en 2004 bedraagt zo'n 12% van alle HAVO/VWO onderwijsinstellingen. De steekproef kan worden beschouwd als representatief voor alle HAVO- en VWO-schoolverlaters in Nederland die in de betreffende schooljaren het diploma hebben behaald.

Tabel 1.1

Aantal gediplomeerde HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl, naar vervolgopleiding in het hoger onderwijs

HAVO oude stijl - HBO	2.193
VWO oude stijl - HBO	712
VWO oude stijl - WO	1.559
totaal	4.464
HAVO nieuwe stijl - HBO	3.438
VWO nieuwe stijl - HBO	754
VWO nieuwe stijl - WO	2.559
Totaal	6.751

Tabel 1.1 geeft een overzicht van het aantal schoolverlaters van het HAVO en VWO dat is opgenomen in de analyses van dit rapport. Hierbij is een uitsplitsing gemaakt naar oude en nieuwe stijl. Bovendien is het niveau van de vervolgopleiding in het hoger onderwijs van de HAVO- en VWO-schoolverlaters weergegeven. Het betreft hier de ongewogen aantallen. In de kruistabellen van dit rapport is gebruik gemaakt van de gewogen aantallen. De weging is uitgevoerd om betrouwbare landelijke gegevens te kunnen presenteren. Bij de weging wordt rekening gehouden met opleiding, geslacht en regio. De weging wordt zodanig uitgevoerd dat de aantallen uiteindelijk corresponderen met de aantallen in de populatie. Voor de weging wordt

gebruik gemaakt van populatiegegevens die beschikbaar zijn op basis van de Integrale Leerlingtellingen (Huijgen, 2004).¹

Opzet van het rapport

Dit rapport is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 gaat in op de doorstroom naar een vervolgopleiding in het hoger onderwijs. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk nog gekeken naar andere kenmerken van schoolverlaters van het HAVO en VWO, zoals het gevolgde profiel. Centraal in hoofdstuk 3 staat de aansluiting tussen gevolgde opleiding en vervolgopleiding in het hoger onderwijs. Voor HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl wordt bekeken in hoeverre ze tevreden zijn over deze aansluiting. Bovendien wordt onderzocht of schoolverlaters tevreden zijn over de begeleiding in het eerste jaar van de vervolgopleiding. In hoofdstuk 4 komen algemene vaardigheden van schoolverlaters aan bod. Aan schoolverlaters is gevraagd in hoeverre ze deze vaardigheden nodig hebben in de vervolgopleiding, in welke mate ze de vaardigheden beheersen, en waar ze de vaardigheden hebben geleerd. Bovendien wordt onderzocht of schoolverlaters vinden dat deze vaardigheden voldoende aan bod zijn gekomen in de HAVO/VWO-opleiding. In het vijfde hoofdstuk van dit rapport wordt stilgestaan bij de vraag of schoolverlaters achteraf gezien dezelfde vervolgopleiding zouden kiezen. Besproken wordt in welke mate schoolverlaters aangeven achteraf bezien voor dezelfde vervolgopleiding te kiezen, en zo ja of dit een vervolgopleiding aan dezelfde instelling of een andere instelling betreft. Hoofdstuk 6 bespreekt de uitval in de vervolgopleiding. Hiervoor wordt eerst gekeken naar het aandeel schoolverlaters dat aangeeft de vervolgopleiding nog steeds te volgen of voortijdig te hebben verlaten. Daarna wordt ingegaan op de redenen die schoolverlaters geven om de vervolgopleiding voortijdig te verlaten. Ook wordt bekeken of de uitvallers opnieuw een opleiding zijn gaan volgen of hebben gekozen voor de arbeidsmarkt. In hoofdstuk 7 wordt voor HAVO- en VWO-schoolverlaters de keuze voor het gevolgde vakkenpakket/profiel geëvalueerd. Bekeken wordt in hoeverre schoolverlaters tevreden zijn over de hulp bij de keuze van het vakkenpakket/profiel, en of ze achteraf gezien opnieuw voor hetzelfde vakkenpakket/profiel zouden kiezen. Ook de redenen om niet opnieuw voor het gevolgde vakkenpakket/profiel te kiezen wordt besproken in dit hoofdstuk. In het slothoofdstuk staat de hulp bij de studie- en beroepskeuze in het voortgezet onderwijs centraal. Ingegaan wordt op de informatie die schoolverlaters hebben ontvangen over de studie- en beroepskeuze. Eerst wordt besproken welke informatie schoolverlaters hebben ontvangen, en daarbij wordt bekeken in hoeverre schoolverlaters tevreden zijn over de kwaliteit van deze informatie. Vervolgens wordt ingegaan op de vraag welke informatiebronnen schoolverlaters hebben gebruikt en welke daarbij het nuttigst is geweest.

---

1. T. Huijgen (2004), Methodiek Schoolverlatersinformatiesysteem 2003, ROA-W-2004/3, Maastricht.

2 Doorstroom naar het hoger onderwijs

In dit hoofdstuk wordt de bestemming van gediplomeerde HAVO/VWO-schoolverlaters bekeken voor en na de invoering van de tweede fase. Ingegaan wordt op de vraag voor welke vervolgopleiding schoolverlaters kiezen, en welk deel niet verder gaat studeren en kiest voor een andere bestemming. Daarna komt een aantal achtergrondkenmerken van de HAVO/VWO-schoolverlaters aan bod, zoals het gevolgde profiel.

Tabel 2.1 laat de bestemming zien van HAVO en VWO-schoolverlaters. In deze tabel is vermeld welk type vervolgopleiding schoolverlaters hebben gekozen en bovendien is aangegeven welk deel van de schoolverlaters aangeeft te hebben gekozen voor een combinatie van werken en leren of een betaalde baan. Uit deze tabel blijkt dat schoolverlaters van het HAVO na de invoering van de tweede fase vaker aangeven dat ze hebben gekozen voor het HBO. Waar voor de invoering van de tweede fase 77% van de havisten aangeeft verder te gaan in het HBO, zegt nu 85% te hebben gekozen voor een vervolgopleiding in het HBO. Bij het WO zien we dat voorheen 66% van de schoolverlaters verder studeerde in het WO, en nu zegt 75% dit. Daarnaast blijkt uit tabel 2.1 dat havisten en VWO'ers nu minder vaak dan voorheen aangeven te hebben gekozen voor betaald werk.

Overigens laten cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) zien dat het aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters dat doorstroomt naar het hoger onderwijs de afgelopen tien jaar vrij geleidelijk is toegenomen. Er lijkt dus eerder sprake te zijn van een trendmatige ontwikkeling, waarbij steeds meer gediplomeerden van het HAVO en VWO doorstromen naar het hoger onderwijs, dan van een trendbreuk na de invoering van de tweede fase.

Tabel 2.1
Bestemming van HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl

	VWO	MBO	HBO	WO	Werkend leren	Betaald werk	Overig
Oude stijl							
HAVO	2	10	77	0	1	5	4
VWO	0	0	30	66	0	2	2
Nieuwe stijl							
HAVO	1	5	85	1	2	3	3
VWO	0	0	21	75	0	1	2

Tabel 2.2 vermeldt het profiel dat HAVO/VWO-schoolverlaters hebben gevolgd. Het blijkt dat het merendeel van de havisten het profiel cultuur en maatschappij en economie en maatschappij hebben gevolgd. Daarbij geldt dat bij het HAVO vrouwen duidelijk vaker kiezen voor het profiel cultuur en maatschappij. Mannen vinden we daarentegen vaker terug in de profielen economie en maatschappij en natuur en

techniek. Verder kiezen in het HAVO mannen en vrouwen bijna even vaak voor natuur en gezondheidszorg.

Door schoolverlaters van het VWO zijn de profielen economie en maatschappij en natuur en gezondheid het vaakst gekozen. Ook bij het VWO bestaan duidelijke verschillen tussen mannen en vrouwen. Mannen kiezen vaker voor economie en maatschappij én mannen zijn duidelijk oververtegenwoordigd in het profiel natuur en techniek. Vrouwen kiezen daarentegen vaker voor de profielen cultuur en maatschappij en natuur en gezondheid. De cijfers in tabel 2.2 zijn vergelijkbaar met cijfers van het CBS over het gevolgde profiel van gediplomeerde HAVO- en VWO-schoolverlaters.

Verder blijkt dat maar weinig havisten en VWO'ers van profiel wisselen tijdens de opleiding. In totaal 5% van de HAVO-schoolverlaters en 6% van de VWO-schoolverlaters zegt van profiel te zijn gewisseld (hier niet vermeld in tabelvorm).

Tabel 2.2

Gevolgde profiel HAVO/VWO-schoolverlaters nieuwe stijl, naar geslacht

	cultuur en maatschappij	economie en maatschappij	natuur en gezondheid	natuur en techniek
HAVO				
<i>Totaal</i>	33	40	15	12
Man	9	54	13	25
Vrouw	52	29	17	2
VWO				
<i>Totaal</i>	20	34	28	18
Man	5	39	21	35
Vrouw	32	29	34	5

3 Aansluiting tussen gevolgde opleiding en vervolgopleiding

In dit hoofdstuk staat de aansluiting tussen de HAVO/VWO-opleiding en de opleiding in het hoger onderwijs centraal. Eerst wordt bekeken hoe schoolverlaters van het HAVO en VWO de aansluiting tussen de gevolgde opleiding en de vervolgopleiding hebben ervaren voor en na de invoering van de tweede fase. Vervolgens wordt ingegaan op de vraag in hoeverre HAVO/VWO-schoolverlaters tevreden zijn over de begeleiding in het eerste jaar van de vervolgopleiding.

Aansluiting HAVO/VWO en het hoger onderwijs

Aan schoolverlaters van HAVO en VWO is gevraagd hoe ze de aansluiting tussen de gevolgde HAVO/VWO-opleiding en de vervolgopleiding hebben ervaren; goed, redelijk, matig of slecht. In tabel 3.1 zijn de resultaten hiervan weergegeven voor schoolverlaters oude en nieuwe stijl. Voor de invoering van de tweede fase vond 24% van de HAVO-schoolverlaters de aansluiting tussen het HAVO en het HBO goed, 43% vond deze aansluiting redelijk, 25% matig en 7% slecht. Interessant is dat schoolverlaters van het HAVO na de invoering van de tweede fase duidelijk vaker aangeven de aansluiting met het HBO als goed te ervaren. In totaal vindt 38% van de havisten nieuwe stijl de aansluiting met het HBO goed. Bovendien is het aandeel schoolverlaters van het HAVO dat redelijk tevreden is over de aansluiting met het HBO nu iets hoger dan voorheen.

Tabel 3.1

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl dat de aansluiting tussen de gevolgde opleiding en vervolgopleiding goed, redelijk, matig of slecht vindt

	goed	redelijk	matig	slecht
HAVO oude stijl - HBO	24	43	25	7
VWO oude stijl - HBO	47	39	10	3
VWO oude stijl - WO	39	45	14	2
HAVO nieuwe stijl - HBO	38	46	13	3
VWO nieuwe stijl - HBO	54	35	9	2
VWO nieuwe stijl - WO	44	40	13	3

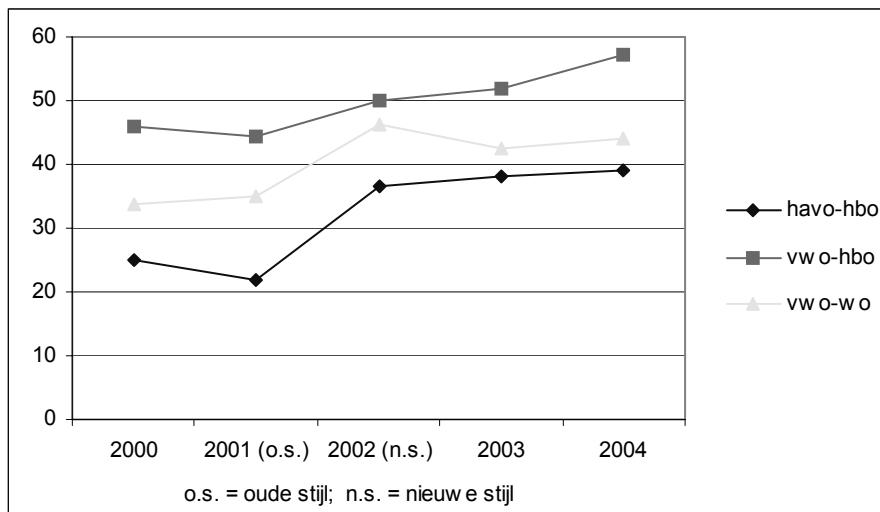
Tabel 3.1 laat zien dat bij het VWO het aandeel schoolverlaters dat de aansluiting met de vervolgopleiding in het hoger onderwijs goed vindt ook is toegenomen na de invoering van de tweede fase. Deze toename is echter minder groot dan voor schoolverlaters van het HAVO. Waarschijnlijk heeft dit te maken met het feit dat in vergelijking met het HAVO relatief veel schoolverlaters van het VWO oude stijl de aansluiting met het hoger onderwijs al redelijk tot goed vonden. Uit tabel 3.1 komt naar voren dat voorheen 47% van de VWO'ers de aansluiting met het HBO goed

vindt, terwijl dit na de invoering van de tweede fase 54% is. Voor VWO'ers die doorstromen naar het WO geldt dat voorheen 39% de aansluiting met het WO goed vond, en nu is dit 44%. Daarentegen is het aandeel schoolverlaters van het VWO dat de aansluiting met een opleiding in het hoger onderwijs redelijk vindt na de invoering van de tweede fase iets gedaald. Het aandeel VWO'ers dat deze aansluiting matig of slecht vindt, is vrijwel gelijk voor VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl.

Al met al kan worden geconcludeerd dat volgens schoolverlaters van het HAVO en het VWO de aansluiting tussen de gevolgde opleiding en vervolgopleiding in het hoger onderwijs is verbeterd na de invoering van de tweede fase. Dit geldt met name voor schoolverlaters van het HAVO. Belangrijk is te vermelden dat er duidelijk sprake is van een trendbreuk na de invoering van de tweede fase, en niet van een trendmatige ontwikkeling. Dit blijkt wanneer we elk meetjaar afzonderlijk bekijken (in onze tabellen worden zoals in de inleiding is vermeld meerdere meetjaren samengenomen). Vóór de invoering van de tweede fase vinden we voor elk meetjaar een percentage van ongeveer 24% van de havisten dat zegt de aansluiting met de vervolgopleiding goed te vinden (zie figuur 3.1). Ná de invoering van de tweede fase is dit percentage voor ieder meetjaar ongeveer 38%. Een zelfde trendbreuk vinden we na de invoering van de tweede fase bij VWO'ers die verder gaan in het WO, en in zekere zin ook bij VWO'ers die doorstromen naar het HBO.

Figuur 3.1

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl dat de aansluiting tussen de gevolgde opleiding en vervolgopleiding goed vindt per meetjaar

Tabel 3.2 vermeldt de aansluiting tussen de gevolgde opleiding en vervolgopleiding voor schoolverlaters van het HAVO en VWO naar profiel. Voor schoolverlaters van het HAVO die doorstromen naar het HBO geldt dat degenen die het profiel cultuur en maatschappij hebben gevolgd duidelijk het vaakst aangeven dat de aansluiting met de vervolgopleiding goed is. Schoolverlaters van het HAVO met een ander profiel

dan cultuur en maatschappij zeggen relatief vaak dat de aansluiting met de vervolgopleiding in het HBO redelijk is. Bij schoolverlaters van het VWO die verder studeren in het HBO zijn wat dit betreft vrij weinig verschillen te zien naar profiel. Van de VWO'ers die verder studeren in het WO geven degenen die cultuur en maatschappij of natuur en gezondheid hebben gevolgd het vaakst aan dat de aansluiting met de vervolgopleiding goed is.

Tabel 3.2

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters dat de aansluiting tussen de gevolgde opleiding en vervolgopleiding goed, redelijk, matig of slecht vindt, naar profiel

	goed	redelijk	matig	slecht
HAVO nieuwe stijl - HBO				
cultuur en maatschappij	47	41	11	2
economie en maatschappij	34	50	12	4
natuur en gezondheid	34	48	16	3
natuur en techniek	32	44	18	7
VWO nieuwe stijl - HBO				
cultuur en maatschappij	55	39	4	2
economie en maatschappij	55	32	11	2
natuur en gezondheid	53	37	9	1
natuur en techniek	49	34	14	2
VWO nieuwe stijl - WO				
cultuur en maatschappij	48	41	9	2
economie en maatschappij	37	44	16	3
natuur en gezondheid	53	36	8	2
natuur en techniek	39	41	17	3

De aansluiting tussen de gevolgde opleiding en de vervolgopleiding is vervolgens multivariaat geanalyseerd. Aan de hand van een multivariate analyse kan de zelfstandige invloed van verschillende kenmerken van schoolverlaters tegelijkertijd in één analyse worden onderzocht. We hebben hier de kans dat schoolverlaters van het HAVO/VWO de aansluiting met de vervolgopleiding goed vinden geanalyseerd. In deze multivariate analyse zijn de volgende kenmerken meegenomen; sekse, het gevolgde profiel, profieloverstap, het gemiddeld examencijfer, de hoogst behaalde vooropleiding, de duur van de HAVO/VWO-opleiding en de sector van de vervolgopleiding. Voorwaarde voor zo'n analyse is dat de kenmerken die worden opgenomen onderling niet heel sterk met elkaar zijn gecorreleerd. Dit blijkt in onze analyse niet het geval te zijn. In tabel 3.3 zijn de resultaten van de multivariate analyse weergegeven. Vermeld is of een bepaald kenmerk een negatief significant effect, positief significant effect of geen significant effect heeft op de kans dat schoolverlaters de aansluiting met de vervolgopleiding goed vinden.

Tabel 3.3 laat eerst de resultaten zien voor havisten die verder gaan in het HBO. Hieruit blijkt allereerst dat geslacht een significante invloed heeft op de kans dat havisten de aansluiting met een opleiding in het HBO goed vinden. Mannen vinden significant minder vaak dan vrouwen dat deze aansluiting goed is. Daarnaast laat het

behaalde examencijfer hier een significant positief effect zien. Dit betekent dat havisten de aansluiting met de vervolgopleiding vaker goed vinden naarmate ze een hoger eindexamencijfer hebben behaald. Verder geldt dat vooral havisten die kiezen voor een vervolgopleiding in de sector onderwijs de aansluiting met de vervolgopleiding goed vinden.

Tabel 3.3

Multivariate analyse van de kans dat HAVO/VWO-schoolverlaters de aansluiting met de vervolgopleiding goed vinden

	HAVO nieuwe stijl - HBO	VWO nieuwe stijl - HBO	VWO nieuwe stijl - WO
Geslacht			
vrouw	referentie	referentie	referentie
man	-	0	-
Profiel			
cultuur en maatschappij	0	0	0
economie en maatschappij	referentie	referentie	referentie
natuur en gezondheid	0	-	+
natuur en techniek	0	0	+
Profieloverstap	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	+	0	+
Hoogst behaalde vooropleiding			
geen	referentie	referentie	referentie
mavo	0	#	#
havo	#	0	0
anders	0	0	0
Duur havo/vwo opleiding	0	0	0
Sector vervolgopleiding			
landbouw	0	0	+
onderwijs	+	0	#
techniek	0	0	0
economie	referentie	referentie	referentie
gezondheidszorg	0	+	+
gedrag en maatschappij	0	0	+
taal en cultuur	0	0	+
recht en openbare orde	#	#	0
natuurwetenschappen	#	#	0

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+= positief significant effect op 5%-niveau

= komt niet voor

Vervolgens zijn in tabel 3.3 de resultaten van de multivariate analyse weergegeven voor schoolverlaters van het VWO die verder gaan in het HBO. Van de VWO'ers die verder studeren in het HBO vinden schoolverlaters met het profiel natuur en gezondheid het minst vaak de aansluiting met de vervolgopleiding goed. Daarnaast blijkt dat VWO'ers die kiezen voor een HBO-opleiding in de sector gezondheidszorg vaker de aansluiting met de vervolgopleiding goed vinden dan VWO'ers die kiezen voor een vervolgopleiding in een andere sector van het HBO.

Tabel 3.3 laat verder zien dat verschillende kenmerken van schoolverlaters van het VWO die doorstromen naar het WO van invloed zijn op de kans dat deze de aansluiting met de vervolgopleiding goed vinden. Ten eerste blijkt dat mannen minder vaak dan vrouwen de aansluiting tussen het VWO en de vervolgopleiding in het WO goed vinden. Ten tweede vinden VWO'ers met het profiel natuur en gezondheid of natuur en techniek de aansluiting met de opleiding in het WO vaker goed dan VWO'ers met het profiel economie en maatschappij. Ten derde vinden VWO'ers de aansluiting met de vervolgopleiding in het WO vaker goed als ze een hoger eindexamencijfer hebben behaald. Ten vierde geldt dat met name VWO'ers die kiezen voor een vervolgopleiding in de sectoren WO landbouw, WO gezondheidszorg, WO gedrag en maatschappij en WO taal en cultuur de aansluiting met de vervolgopleiding goed vinden.

Begeleiding in het eerste jaar van de vervolgopleiding

In tabel 3.4 is het aandeel schoolverlaters van het HAVO en VWO vermeld dat de begeleiding in het eerste jaar van de vervolgopleiding goed, redelijk, matig of slecht vindt.

Tabel 3.4

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl dat de begeleiding in het eerste jaar van de vervolgopleiding goed, redelijk, matig of slecht vindt

	goed	redelijk	matig	slecht
HAVO oude stijl - HBO	29	42	21	9
VWO oude stijl - HBO	37	39	18	6
VWO oude stijl - WO	28	45	19	8
HAVO nieuwe stijl - HBO	33	44	18	5
VWO nieuwe stijl - HBO	44	40	12	4
VWO nieuwe stijl - WO	33	43	19	5

Tabel 3.4 laat zien dat HAVO/VWO-schoolverlaters na de invoering van de tweede fase iets vaker tevreden zijn over de begeleiding in het eerste jaar dan voor de invoering. Voor de begeleiding in het eerste jaar van de vervolgopleiding geldt dus ook dat HAVO/VWO-schoolverlaters nieuwe stijl meer tevreden zijn dan HAVO/VWO-schoolverlaters oude stijl. De verschillen zijn hier echter niet bijzonder groot. Van de havisten zegt nu 33% dat de begeleiding in het eerste jaar van de HBO-vervolgopleiding goed is, tegen 29% voorheen. Van de VWO'ers die doorstromen naar het HBO vindt 44% van de schoolverlaters oude stijl en 37% van de schoolverlaters oude stijl de begeleiding in het eerste jaar goed. Voor schoolverlaters van het VWO die doorstromen naar het WO bedraagt dit aandeel nu 33% en eerder 28%. Verder valt ook hier op dat vooral schoolverlaters van het VWO die verder gaan studeren in het HBO de begeleiding in het eerste jaar het vaakst goed vinden.

In tabel 3.5 is de mate waarin schoolverlaters tevreden zijn over de begeleiding in het eerste jaar van de vervolgopleiding uitgesplitst naar profiel. Voor havisten die doorstromen naar het HBO geldt dat schoolverlaters met het profiel cultuur en maatschappij en natuur en gezondheid de begeleiding in het eerste jaar vaker goed vinden dan havisten die het profiel economie en maatschappij en natuur en techniek hebben gevolgd. Van de VWO'ers vinden vooral degenen die het profiel natuur en gezondheid of het profiel natuur en techniek hebben gevolgd de begeleiding in het eerste jaar van de vervolgopleiding goed. Dit geldt zowel voor VWO'ers die verder gaan studeren in het HBO als voor VWO'ers die doorstromen naar het WO.

Tabel 3.5

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters dat de begeleiding in het eerste jaar van de vervolgopleiding goed, redelijk, matig of slecht vindt, naar profiel

	goed	redelijk	matig	slecht
HAVO nieuwe stijl - HBO				
cultuur en maatschappij	37	43	16	4
economie en maatschappij	32	43	19	6
natuur en gezondheid	37	46	13	4
natuur en techniek	27	42	23	8
VWO nieuwe stijl - HBO				
cultuur en maatschappij	43	36	16	6
economie en maatschappij	38	45	12	5
natuur en gezondheid	51	38	8	3
natuur en techniek	52	37	9	2
VWO nieuwe stijl - WO				
cultuur en maatschappij	28	46	20	7
economie en maatschappij	26	42	24	8
natuur en gezondheid	40	41	16	2
natuur en techniek	37	43	15	4

De mate waarin schoolverlaters tevreden zijn over de begeleiding in het eerste jaar van de vervolgopleiding is ook multivariaat geanalyseerd. Het betreft hier de kans dat schoolverlaters de begeleiding in het eerste jaar van de vervolgopleiding goed vinden. In deze analyse zijn dezelfde kenmerken opgenomen als bij de kans dat schoolverlaters de aansluiting tussen gevolgde opleiding en vervolgopleiding goed vinden. Tabel 3.6 vermeldt de resultaten van deze analyse. Dit is eerst weergegeven voor havisten die verder gaan in het HBO. Hieruit komt naar voren dat vrouwen significant vaker dan mannen de begeleiding in eerste jaar van de opleiding in het HBO goed vinden. Daarnaast speelt de vooropleiding van havisten een rol. Naar voren komt dat leerlingen die voorafgaand aan het HAVO het MAVO hebben gevolgd de begeleiding in het eerste jaar van het HBO minder vaak goed vinden dan leerlingen die via het basisonderwijs zijn ingestroomd in het HAVO.

Ook voor VWO'ers die doorstromen naar het HBO geldt dat vrouwen vaker dan mannen de begeleiding in eerste jaar van de opleiding in het HBO goed vinden. Bij

VWO'ers die verder gaan studeren in het WO laten de overige kenmerken geen significante effecten zien.

Bij VWO'ers die doorstromen naar het WO laten het gevolgde profiel, het gemiddeld examencijfer en de sector van de vervolgopleiding significante effecten zien. Het blijkt dat VWO'ers met het profiel natuur en techniek de begeleiding in het eerste jaar van de opleiding in het WO vaker goed vinden dan VWO'ers met een ander profiel. Daarnaast vinden degenen die een hoog examencijfer hebben behaald in het VWO de begeleiding in het eerste jaar van het WO vaker goed dan degenen die een lager cijfer hebben behaald. Bovendien vinden vooral VWO'ers die kiezen voor een vervolgopleiding in de WO-sectoren landbouw, gezondheidszorg, taal en cultuur en natuurwetenschappen de begeleiding in het eerste jaar van de vervolgopleiding goed.

Tabel 3.6

Multivariate analyse van de kans dat HAVO/VWO-schoolverlaters de begeleiding in het eerste jaar van de vervolgopleiding goed vinden

	HAVO nieuwe stijl - HBO	VWO nieuwe stijl - HBO	VWO nieuwe stijl - WO
Geslacht			
vrouw	referentie	referentie	referentie
man	-	-	0
Profiel			
cultuur en maatschappij	0	0	0
economie en maatschappij	referentie	referentie	referentie
natuur en gezondheid	0	0	0
natuur en techniek	0	0	+
Profieloverstap	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	0	0	+
Hoogst behaalde vooropleiding			
geen	referentie	referentie	referentie
mavo	-	#	#
havo	#	0	0
anders	0	0	0
Duur havo/vwo opleiding	0	0	0
Sector vervolgopleiding			
landbouw	0	0	+
onderwijs	+	0	#
techniek	0	0	0
economie	referentie	referentie	referentie
gezondheidszorg	0	0	+
gedrag en maatschappij	0	0	0
taal en cultuur	+	0	+
recht en openbare orde	#	#	0
natuurwetenschappen	#	#	+

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+= positief significant effect op 5%-niveau

= komt niet voor

4 Algemene vaardigheden

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de algemene vaardigheden van schoolverlaters van het HAVO en VWO. Aan HAVO/VWO-schoolverlaters is een lijst met algemene vaardigheden voorgelegd die in 12 categorieën zijn onderscheiden; zelfstandig werken, creativiteit, initiatief, communicatieve vaardigheden, samenwerken, studieplanning, informatie verzamelen en verwerken, taalvaardigheid, rekenvaardigheden, computervaardigheden, nauwkeurig werken en analytische vaardigheden. De schoolverlaters hebben kunnen aangeven 1) in hoeverre ze de vaardigheden nodig hebben in de vervolgopleiding, 2) hoe goed ze de vaardigheden beheersen, 3) waar ze de vaardigheden vooral hebben geleerd en 4) aan welke van de vaardigheden meer aandacht had moeten worden besteed in de opleiding.

Vaardigheden die nodig zijn in de vervolgopleiding

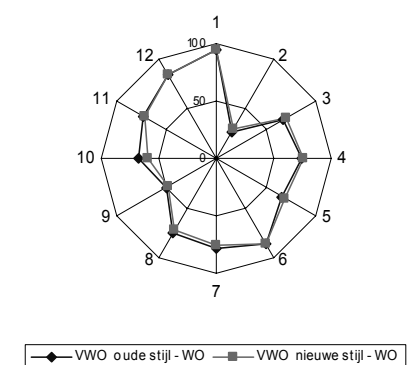
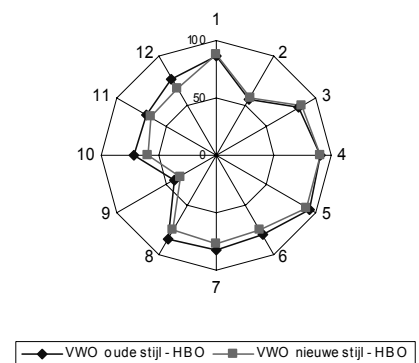
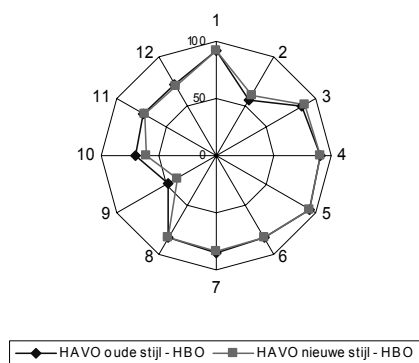
Aan de schoolverlaters is eerst gevraagd voor iedere vaardigheid aan te geven in hoeverre ze deze nodig hebben in de vervolgopleiding. Dit is gemeten op een vijfpuntschaal die loopt van vrijwel niet tot heel veel. In figuur 4.1 is voor de havisten en VWO'ers oude en nieuwe stijl het aandeel schoolverlaters vermeld dat aangeeft de betreffende vaardigheid (heel) veel nodig te hebben in de vervolgopleiding (antwoordcategorie 4 of 5). Hieruit blijkt dat schoolverlaters van het HAVO die doorstromen naar het HBO voor en na de invoering van de tweede fase vrijwel even vaak zeggen de vaardigheden nodig te hebben in de vervolgopleiding. Nergens is het verschil tussen havisten oude en havisten nieuwe stijl groter dan 10%. Verder komt naar voren dat havisten die verder studeren in het HBO vaak aangeven dat ze de vaardigheden zelfstandig werken, communicatieve vaardigheden en samenwerken (heel) veel nodig hebben in de vervolgopleiding (aandeel tenminste 90%). Creativiteit en rekenvaardigheden hebben havisten relatief het minst vaak nodig in de vervolgopleiding.

Dit laatste geldt ook voor VWO'ers die doorstromen naar het HBO. Bij VWO'ers die verder gaan in het HBO zien we overigens wel enigszins verschil tussen schoolverlaters oude en nieuwe stijl in de mate waarin ze bepaalde vaardigheden zeggen nodig te hebben in de vervolgopleiding. Het blijkt dat schoolverlaters nu minder vaak dan voorheen zeggen dat ze taalvaardigheid en computervaardigheden nodig hebben in de vervolgopleiding (verschil tenminste 10%).

VWO'ers oude en nieuwe stijl die verder gaan studeren in het WO verschillen weinig in de mate waarin ze de 12 algemene vaardigheden zeggen nodig te hebben in de vervolgopleiding. Daarbij geven veel VWO'ers aan zelfstandig werken nodig te hebben in de vervolgopleiding. Zowel voor als na de invoering van de tweede fase zegt 95% van de schoolverlaters dat ze zelfstandig werken (heel) veel nodig hebben in de vervolgopleiding. Daarentegen geven maar relatief weinig VWO'ers aan creativiteit (heel) veel nodig te hebben in de WO-vervolgopleiding.

Figuur 4.1

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl dat de vaardigheid (heel) veel nodig heeft in de vervolgopleiding

1) zelfstandig werken	5) samenwerken	9) rekenvaardigheden
2) creativiteit	6) studieplanning	10) computervaardigheden
3) initiatief	7) informatie verzamelen en verwerken	11) nauwkeurig werken
4) communicatieve vaardigheden	8) taalvaardigheid	12) analytische vaardighd.

Schoolverlaters met een uiteenlopend profiel verschillen enigszins wat betreft de mate waarin ze vinden dat de vaardigheden nodig zijn in de vervolgopleiding. Tabel 4.1 laat dit zien. Vooral bij taalvaardigheid, rekenvaardigheid en computervaardigheden zijn de verschillen tussen schoolverlaters naar profiel groot. HAVO/VWO-schoolverlaters met het profiel cultuur en maatschappij en economie en maatschappij zeggen taalvaardigheid vaker nodig te hebben in de vervolgopleiding dan HAVO/VWO-schoolverlaters met het profiel natuur en techniek. Havisten en VWO'ers die het profiel natuur en techniek hebben gevolgd, zeggen vaker dan havisten en VWO'ers met een ander profiel dat rekenvaardigheden en computervaardigheden nodig zijn in de vervolgopleiding.

Daarnaast komt uit tabel 4.1 naar voren dat van de havisten en VWO'ers die doorstromen naar het HBO schoolverlaters met het profiel cultuur en maatschappij het vaakst aangeven creativiteit nodig te hebben in de vervolgopleiding. Verder geldt voor VWO'ers die verder studeren in het WO dat schoolverlaters met het profiel natuur en techniek minder vaak zeggen studieplanning en informatie verzamelen en verwerken nodig te hebben in de vervolgopleiding dan schoolverlaters met een ander profiel.

Tabel 4.1

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters nieuwe stijl dat de vaardigheid (heel) veel nodig heeft in de vervolgopleiding, naar profiel

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
HAVO nieuwe stijl - HBO												
cultuur en maatschappij	93	68	90	91	93	88	85	87	30	55	72	68
economie en maatschappij	91	58	90	91	93	81	84	84	40	62	69	71
natuur en gezondheid	91	55	88	91	93	85	85	78	36	57	75	73
natuur en techniek	92	58	85	84	93	79	78	65	63	80	73	74
VWO nieuwe stijl - HBO												
cultuur en maatschappij	89	71	93	94	90	81	81	80	28	51	66	68
economie en maatschappij	87	51	89	91	91	73	79	82	38	65	64	68
natuur en gezondheid	89	60	79	87	87	74	78	64	30	52	70	68
natuur en techniek	87	50	84	81	93	63	60	57	54	75	63	66
VWO nieuwe stijl - WO												
cultuur en maatschappij	97	29	73	78	62	93	86	86	25	52	73	83
economie en maatschappij	95	27	70	76	63	90	78	77	43	55	69	84
natuur en gezondheid	95	26	70	81	73	87	75	70	43	58	72	81
natuur en techniek	93	40	70	67	78	78	67	58	78	74	75	88

Antwoord 4 of 5 op een schaal van 1 (vrijwel niet) t/m 5 (heel veel)

1) zelfstandig werken

5) samenwerken

9) rekenvaardigheden

2) creativiteit

6) studieplanning

10) computervaardigheden

3) initiatief

7) informatie verzamelen en verwerken

11) nauwkeurig werken

4) communicatieve vaardigheden

8) taalvaardigheid

12) analytische vaardighd.

De kans dat schoolverlaters nieuwe stijl deze algemene vaardigheden (heel) veel nodig hebben in de vervolgopleiding is bovendien multivariaat onderzocht. Hiervoor is voor iedere vaardigheid afzonderlijk een analyse uitgevoerd. In tabellen 1a tot en met 1c van de bijlage worden de resultaten hiervan vermeld. In deze analyse wordt de kans geschat dat schoolverlaters aangeven de betreffende vaardigheid (heel) veel

nodig te hebben in de vervolgopleiding. De resultaten van deze multivariate analyse worden hier verder niet besproken.

Beheersing van vaardigheden

Vervolgens is aan de HAVO/VWO-schoolverlaters gevraagd hoe goed ze de 12 verschillende vaardigheden beheersen (antwoordcategorieën goed, redelijk, matig en slecht). Figuur 4.2 laat het aandeel havisten en VWO'ers zien dat aangeeft de betreffende vaardigheid redelijk tot goed te beheersen. Wat meteen opvalt aan deze figuur is dat er geen grote verschillen bestaan in de mate waarin schoolverlaters oude en nieuwe stijl zeggen de 12 algemene vaardigheden te beheersen. Nergens is het verschil tussen schoolverlaters oude en nieuwe stijl groter dan 10%. Bovendien blijkt uit figuur 4.1 dat het overgrote deel van de schoolverlaters van het HAVO en VWO aangeeft de verschillende vaardigheden redelijk tot goed te beheersen.

Tabel 4.2

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters nieuwe stijl dat de vaardigheid redelijk tot goed beheerst, naar profiel

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
HAVO nieuwe stijl - HBO												
cultuur en maatschappij	95	91	90	95	94	67	94	93	53	83	89	87
economie en maatschappij	92	83	89	92	94	64	92	86	76	87	85	87
natuur en gezondheid	94	86	90	89	95	67	91	87	86	90	88	89
natuur en techniek	93	85	87	87	90	56	92	79	92	93	78	86
VWO nieuwe stijl - HBO												
cultuur en maatschappij	94	93	94	95	93	75	96	98	50	85	88	87
economie en maatschappij	97	82	91	92	94	70	95	93	86	90	87	89
natuur en gezondheid	98	81	91	93	98	71	93	89	90	91	87	91
natuur en techniek	92	86	90	86	97	59	91	93	99	95	84	96
VWO nieuwe stijl - WO												
cultuur en maatschappij	95	86	87	92	94	71	96	95	51	81	88	89
economie en maatschappij	91	77	89	92	92	70	93	92	73	88	87	90
natuur en gezondheid	95	84	91	93	96	74	93	90	87	86	86	93
natuur en techniek	91	82	88	89	94	66	90	86	89	90	85	93
Antwoord 4 of 5 op een schaal van 1 (vrijwel niet) t/m 5 (heel veel)												
1) zelfstandig werken				5) samenwerken				9) rekenvaardigheden				
2) creativiteit				6) studieplanning				10) computervaardigheden				
3) initiatief				7) informatie verzamelen en verwerken				11) nauwkeurig werken				
4) communicatieve vaardigheden				8) taalvaardigheid				12) analytische vaardighd.				

In tabel 4.2 is voor de verschillende profielen het aandeel schoolverlaters vermeld dat zegt de 12 vaardigheden redelijk tot goed te beheersen. Hieruit blijkt dat over het algemeen acht à negen van de tien schoolverlaters de verschillende vaardigheden redelijk tot goed beheersen. Opvallend is dat alléén bij rekenvaardigheden relatief weinig HAVO/VWO-schoolverlaters met het profiel cultuur en maatschappij vinden dat ze deze vaardigheid redelijk tot goed worden beheersen. Vooral veel HAVO/VWO-schoolverlaters met het profiel natuur en techniek zeggen rekenvaardigheden redelijk tot goed te beheersen. Bovenstaande verschillen tussen schoolverlaters met

het profiel cultuur en maatschappij en natuur en techniek vinden we ook voor computervaardigheden, maar dan in veel mindere mate. Dit mag min of meer ook worden verwacht, aangezien we eerder hebben gezien dat vooral schoolverlaters met het profiel natuur en techniek zeggen reken- en computervaardigheden veel nodig te hebben in de vervolgopleiding.

We hebben de kans dat schoolverlaters nieuwe stijl de vaardigheden redelijk tot goed beheersen ook multivariaat onderzocht. Voor iedere vaardigheid is afzonderlijk een analyse uitgevoerd. In tabellen 2a tot en met 2c van de bijlage zijn de resultaten hiervan vermeld.

Waar zijn volgens schoolverlaters de vaardigheden geleerd?

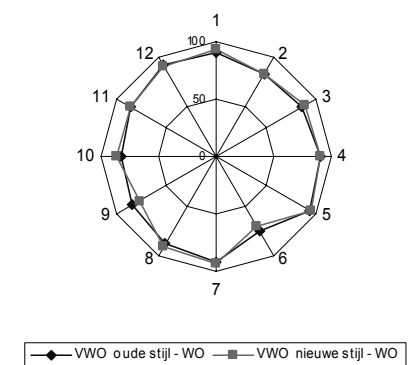
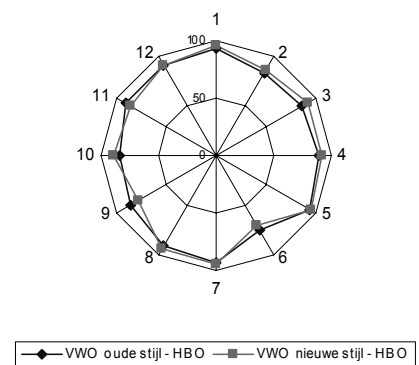
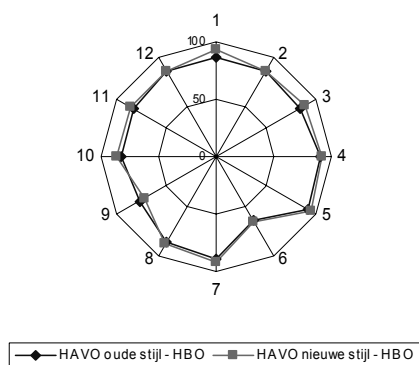
Aan de schoolverlaters is bovendien gevraagd waar ze de vaardigheden *vooral* hebben geleerd: in het HAVO/VWO, in de vervolgopleiding of elders. In figuur 4.3 tot en met 4.5 zijn de resultaten hiervan weergegeven. Deze figuren zijn zo opgebouwd dat de vaardigheden die door schoolverlaters oude stijl vooral in het HAVO of VWO zijn geleerd bovenaan, en de vaardigheden die door schoolverlaters oude stijl vooral in de vervolgopleiding of elders zijn opgedaan onderaan staan. In figuur 4.3 worden de resultaten gepresenteerd voor havisten die doorstromen naar het HBO.

Figuur 4.3 laat zien dat rekenvaardigheden en taalvaardigheden volgens havisten vooral worden geleerd in het HAVO. Daarbij zeggen havisten voor de invoering van de tweede fase vaker dan na de invoering dat reken- en taalvaardigheid vooral worden geleerd in het HAVO. Het tegenovergestelde zien we bij informatie verzamelen en verwerken, samenwerken, nauwkeurig werken, computervaardigheden, communicatieve vaardigheden en initiatief. Bij deze vaardigheden zien we juist dat havisten nieuwe stijl vaker aangeven dat ze deze vooral hebben opgedaan in het HAVO (verschil met havisten oude stijl tenminste 10%). Waarschijnlijk speelt hierbij mee dat sinds de invoering van de tweede fase de nadruk minder ligt op klassikaal onderwijs en meer op vaardigheidsonderwijs. In dit verband is opvallend dat zelfstandig werken hier geen verschil laat zien tussen havisten oude en nieuwe stijl. Overigens vinden we tussen VWO'ers oude en nieuwe stijl dit verschil wel. Uit figuur 4.4 blijkt dat VWO'ers die doorstromen naar het HBO nu vaker dan voor de invoering van de tweede fase vinden dat ze zelfstandig werken vooral in het VWO hebben opgedaan (verschil tenminste 10%). Bovendien zeggen VWO'ers die doorstromen naar het HBO na de invoering van de tweede fase vaker dan ervoor dat taalvaardigheid, studieplanning en samenwerken vooral in het VWO is opgedaan.

Figuur 4.5 laat een ongeveer vergelijkbaar beeld zien voor VWO'ers die verder studeren in het WO. VWO'ers nieuwe stijl geven hier vaker dan VWO'ers oude stijl aan dat samenwerken, taalvaardigheid en zelfstandig werken vooral in het VWO zijn geleerd (verschil tenminste 10%). Voor VWO'ers geldt waarschijnlijk ook dat na de invoering van de tweede fase een verschuiving heeft plaatsgevonden van waar bepaalde vaardigheden worden geleerd.

Figuur 4.2

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl dat de vaardigheid redelijk tot goed beheerst

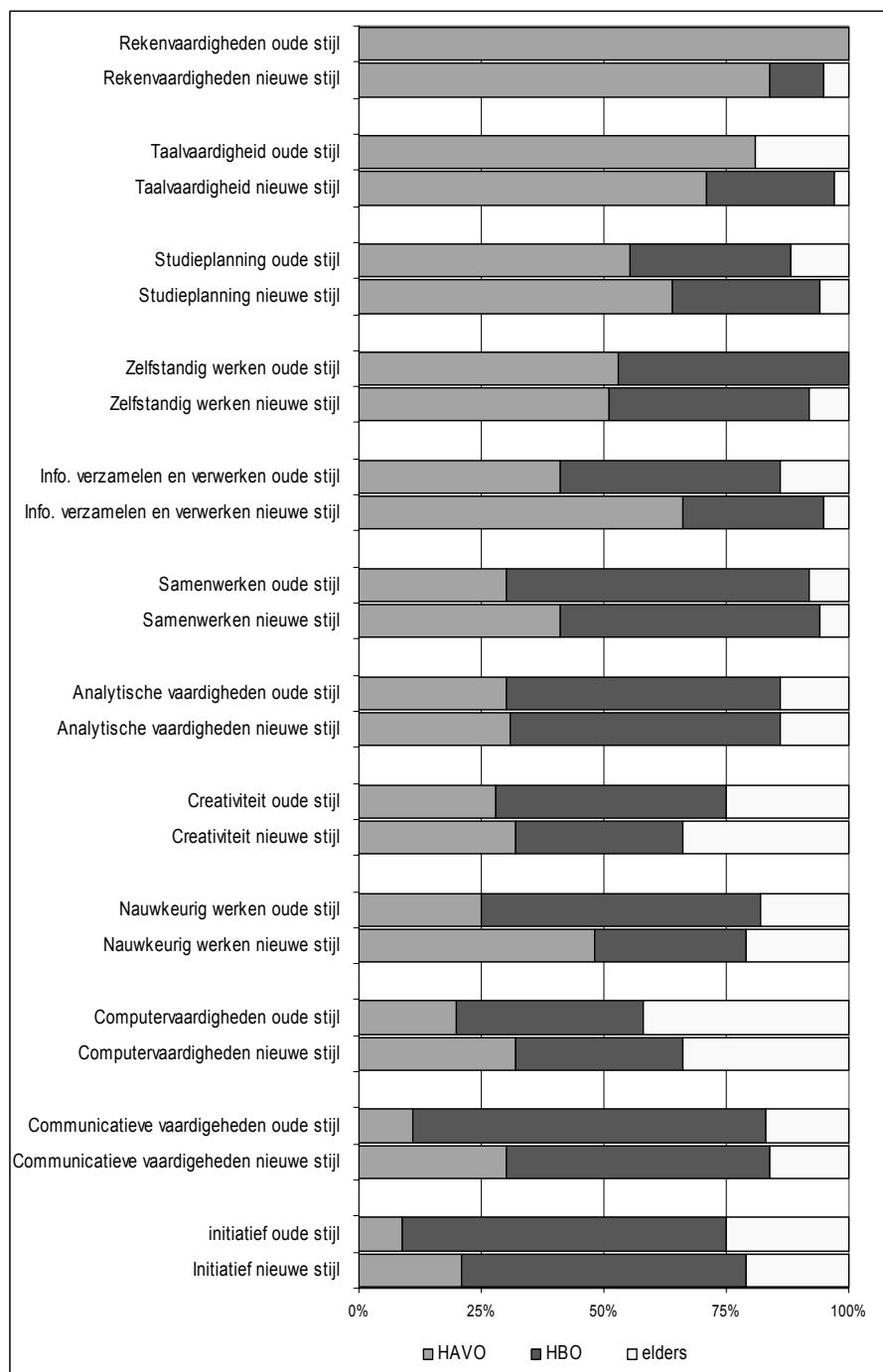
- 1) zelfstandig werken
- 2) creativiteit
- 3) initiatief
- 4) communicatieve vaardigheden

- 5) samenwerken
- 6) studieplanning
- 7) informatie verzamelen en verwerken
- 8) taalvaardigheid

- 9) rekenvaardigheden
- 10) computervaardigheden
- 11) nauwkeurig werken
- 12) analytische vaardighd.

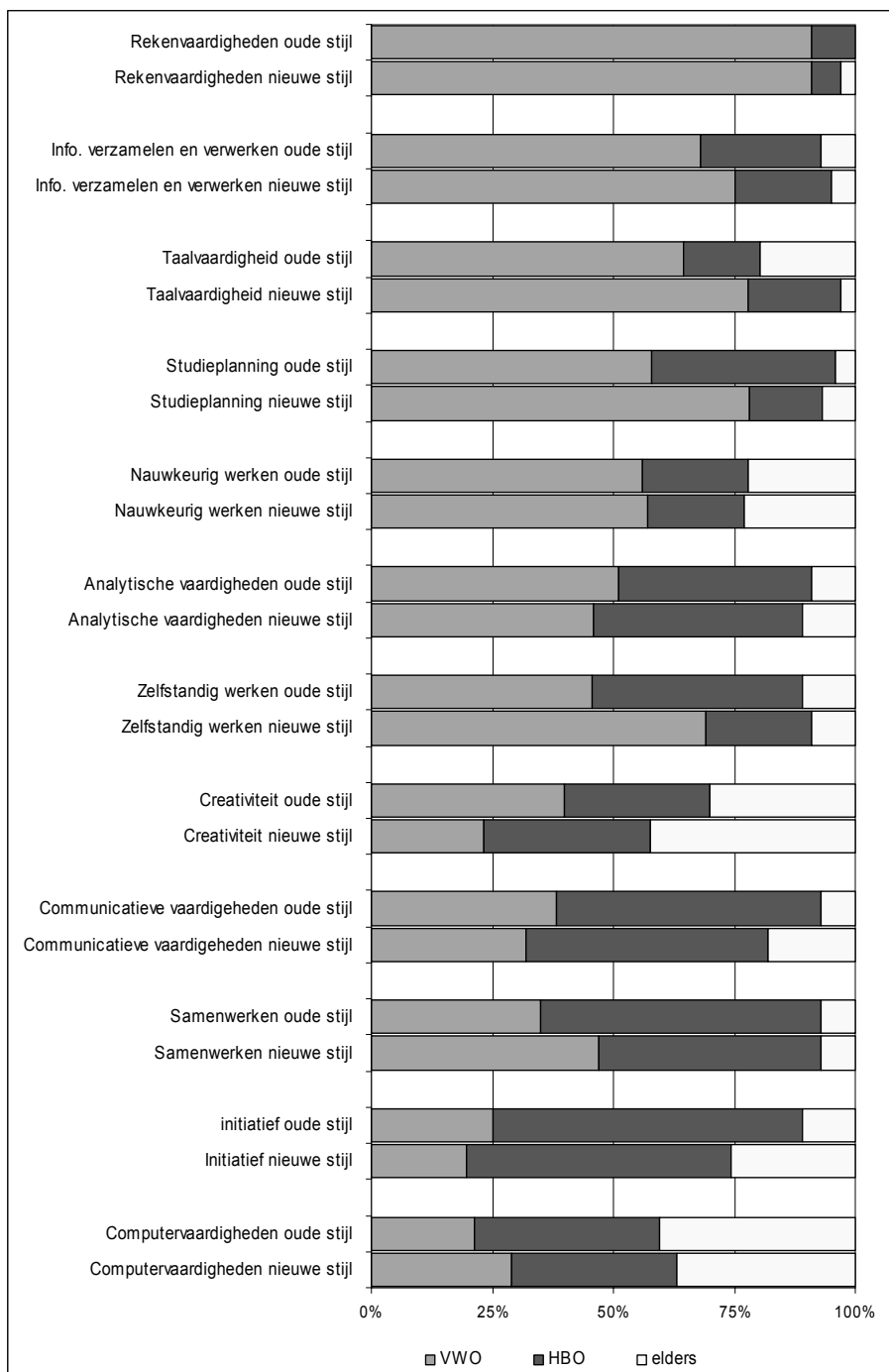
Figuur 4.3

De plaats waar vaardigheden vooral zijn geleerd volgens HAVO-schoolverlaters die doorstromen naar het HBO

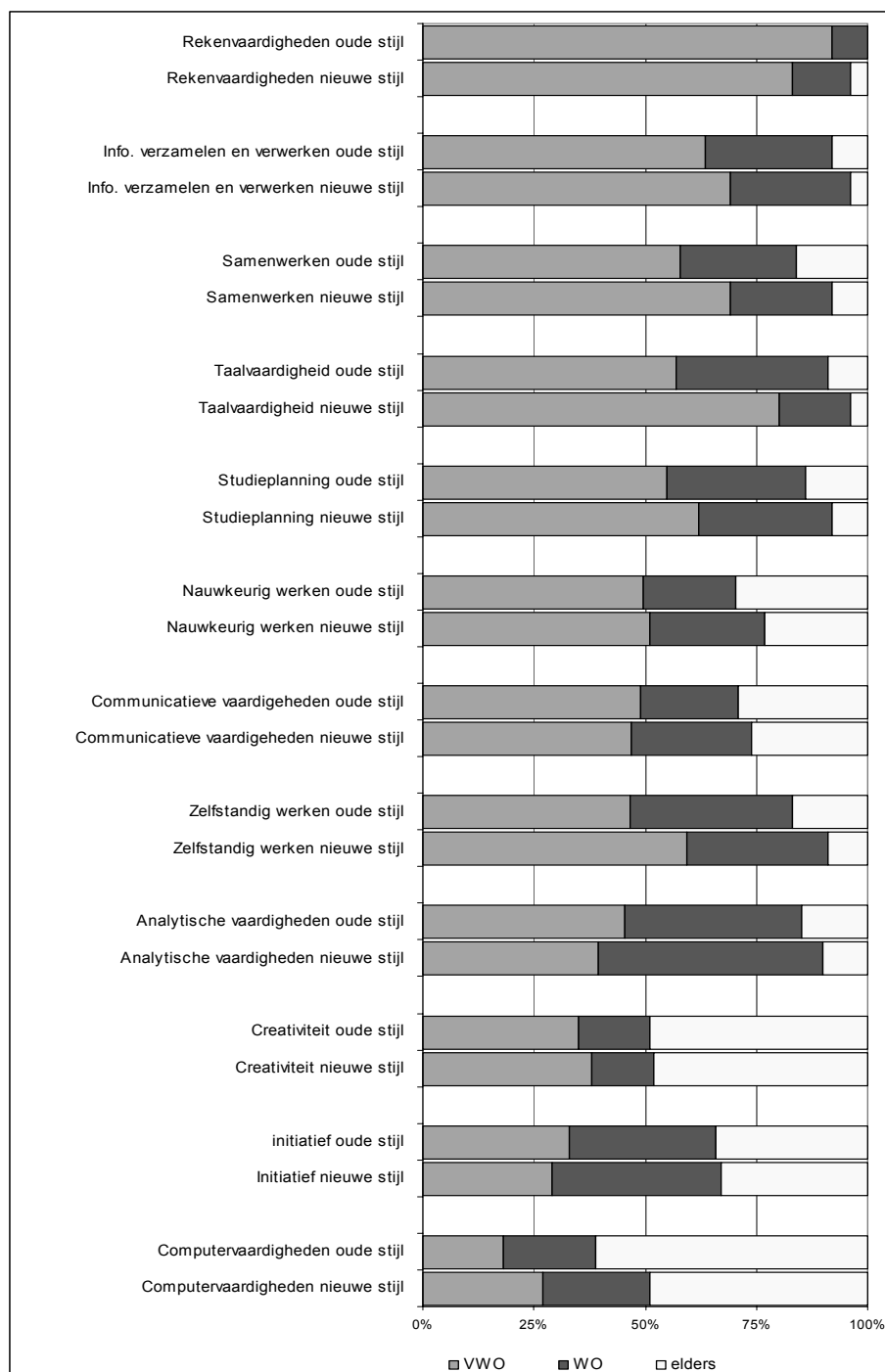
Figuur 4.4

De plaats waar vaardigheden vooral zijn geleerd volgens VWO-schoolverlaters die doorstromen naar het HBO

Figuur 4.5

De plaats waar vaardigheden vooral zijn geleerd volgens VWO-schoolverlaters die doorstromen naar het WO

Ook voor de verschillende profielen is bekeken waar schoolverlaters de verschillende vaardigheden vooral hebben geleerd. De resultaten hiervan zijn in tabel 3 van de bijlage vermeld en worden hier verder niet besproken. Bovendien hebben we de kans dat schoolverlaters de betreffende vaardigheden hebben geleerd in de HAVO/VWO-opleiding, in de vervolgopleiding of elders multivariaat geanalyseerd. Tabellen 4a tot en met 4c van de bijlage laten de resultaten van deze analyse zien.

Vaardigheden die volgens schoolverlaters meer aandacht verdienen in de opleiding

Tot slot van dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag of de verschillende vaardigheden volgens schoolverlaters voldoende aan bod zijn gekomen in de HAVO/VWO-opleiding. Hiervoor is aan de HAVO/VWO-schoolverlaters gevraagd om van de 12 vaardigheden er *maximaal* drie te noemen waarvan zij vinden dat in de opleiding meer aandacht moet worden besteed. Voor elke vaardigheid is bepaald hoe vaak deze is genoemd door de schoolverlaters. Deze percentages zijn voor de 12 vaardigheden vermeld in figuur 4.6.

Uit figuur 4.6 blijkt dat havisten oude stijl op een aantal vaardigheden verschillen van havisten nieuwe stijl. Hierbij geldt dat havisten voor de invoering van de tweede fase vaker dan na de invoering zeggen dat in de HAVO-opleiding meer aandacht had moeten worden besteed aan zelfstandig werken en computervaardigheden. Voor zelfstandig werken en computervaardigheden geldt dat bijna 40% van de havisten oude stijl zegt dat deze meer aandacht verdienen in de opleiding. Bij havisten nieuwe stijl wordt dit door respectievelijk 29% en 22% van de schoolverlaters gezegd. De invoering van de tweede fase in het voortgezet onderwijs had onder meer tot doel de zelfstandigheid van de leerlingen te verhogen. Bovenstaande cijfers met betrekking tot zelfstandig werken lijken aan te geven dat de zelfstandigheid volgens de perceptie van schoolverlaters van het HAVO inderdaad is toegenomen.

Gevolg van het feit dat *maximaal* drie vaardigheden mogen worden genoemd waaraan onvoldoende aandacht is besteed in de opleiding, is dat schoolverlaters na de invoering van de tweede fase vaker andere vaardigheden dan zelfstandig werken zullen noemen. Het blijkt dat havisten nu vaker dan vroeger aangeven dat initiatief, communicatieve vaardigheden en nauwkeurig werken meer aandacht verdienen in de opleiding. Van de havisten oude stijl zegt 23% dat initiatief, 32% dat communicatieve vaardigheden en 8% dat nauwkeurig werken onvoldoende aan bod is gekomen. Voor havisten nieuwe stijl zijn deze percentages respectievelijk 32%, 38% en 14%.

Bij VWO'ers die doorstromen naar het HBO doen de grootste verschillen tussen schoolverlaters oude en nieuwe stijl zich hier voor bij zelfstandig werken, creativiteit, initiatief, samenwerken, computervaardigheden en analytische vaardigheden (verschil > 5%). Deze VWO'ers geven na de invoering van de tweede fase minder vaak dan vroeger aan dat meer aandacht had moeten worden besteed aan zelfstandig werken en computervaardigheden in de opleiding. Volgens de perceptie van schoolverlaters is ook hier dus de zelfstandigheid van schoolverlaters toegenomen. Bovendien vinden VWO'ers nu minder vaak dan voorheen dat

samenwerken te weinig aan bod is gekomen in het VWO. Daartegenover staat dat VWO'ers tegenwoordig vaker zeggen dat creativiteit, initiatief en analytische vaardigheden onvoldoende aan bod zijn gekomen in de opleiding.

Voor VWO'ers die verder gaan in het WO geldt dat er zich weinig grote verschillen voordoen tussen schoolverlaters oude en nieuwe stijl in de mate waarin zij vinden dat er meer aandacht zou moeten worden besteed aan de verschillende vaardigheden in de opleiding. Alléén bij computervaardigheden zeggen schoolverlaters oude stijl (38%) duidelijk vaker dan schoolverlaters nieuwe stijl (25%) dat deze te weinig aan bod is gekomen. Hieruit kan worden geconcludeerd dat voor alle groepen schoolverlaters van het HAVO en VWO geldt dat na de invoering van de tweede fase minder schoolverlaters zeggen dat computervaardigheden te weinig aan bod zijn gekomen in de opleiding.

In tabel 4.3 is de mate waarin schoolverlaters vinden dat aan bepaalde vaardigheden meer aandacht moet worden besteed in de opleiding voor de verschillende profielen weergegeven. Bij het HAVO zien we maar weinig verschillen tussen de profielen. Een uitzondering is dat relatief veel havisten met het profiel natuur en techniek samenwerken noemen (49%).

Tabel 4.3

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters nieuwe stijl dat aangeeft dat aan de vaardigheid meer aandacht moet worden besteed in de HAVO/VWO opleiding, naar profiel

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
HAVO nieuwe stijl - HBO												
cultuur en maatschappij	27	18	35	37	36	31	14	15	8	22	12	18
economie en maatschappij	29	16	28	40	38	29	15	15	8	22	16	19
natuur en gezondheid	33	16	34	40	33	37	13	12	4	20	13	18
natuur en techniek	28	14	32	33	49	29	11	12	8	25	15	17
VWO nieuwe stijl - HBO												
cultuur en maatschappij	12	28	41	35	36	19	12	8	6	26	12	29
economie en maatschappij	14	28	33	43	33	20	13	19	6	31	7	23
natuur en gezondheid	18	28	38	41	26	20	17	17	3	15	10	23
natuur en techniek	25	15	38	41	35	24	6	11	6	23	11	22
VWO nieuwe stijl - WO												
cultuur en maatschappij	32	16	29	24	12	35	26	17	8	25	14	33
economie en maatschappij	29	15	25	29	13	31	18	16	14	23	15	34
natuur en gezondheid	25	17	28	33	15	28	18	16	6	26	17	25
natuur en techniek	25	18	30	26	20	28	11	12	20	24	13	28

Antwoord 4 of 5 op een schaal van 1 (vrijwel niet) t/m 5 (heel veel)

1) zelfstandig werken

2) creativiteit

3) initiatief

4) communicatieve vaardigheden

5) samenwerken

6) studieplanning

7) informatie verzamelen en verwerken

8) taalvaardigheid

9) rekenvaardigheden

10) computervaardigheden

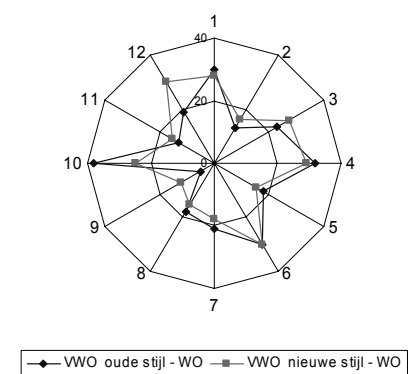
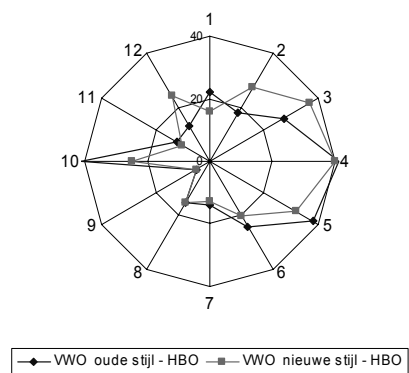
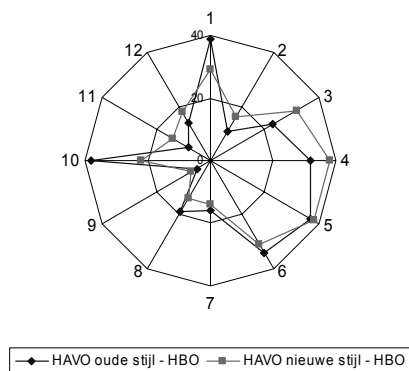
11) nauwkeurig werken

12) analytische vaardighd.

Figuur 4.6

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl dat aangeeft dat aan de vaardigheid meer aandacht moet worden besteed in de HAVO/VWO opleiding

1) zelfstandig werken	5) samenwerken	9) rekenvaardigheden
2) creativiteit	6) studieplanning	10) computervaardigheden
3) initiatief	7) informatie verzamelen en verwerken	11) nauwkeurig werken
4) communicatieve vaardigheden	8) taalvaardigheid	12) analytische vaardighd.

Ook voor VWO'ers die verder studeren in het WO geldt dat er zich weinig verschillen voordoen naar profiel. Voor VWO'ers die doorgaan in het HBO geldt dat vooral VWO'ers met een ander profiel dan natuur en techniek zeggen dat creativiteit onvoldoende aan bod is gekomen in de VWO-opleiding. VWO'ers met het profiel natuur en techniek vinden vaker dan VWO'ers met een ander profiel dat aan zelfstandig werken meer aandacht had moeten worden besteed in de opleiding. Verder zeggen VWO'ers met het profiel natuur en gezondheid minder vaak dan VWO'ers met een ander profiel dat computervaardigheden onvoldoende aan bod zijn gekomen.

Tabel 4.4

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters aangeven dat aan de vaardigheid meer aandacht moet worden besteed in de HAVO opleiding

HAVO nieuwe stijl - HBO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Geslacht												
vrouw	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
man	0	0	0	0	0	+	0	0	0	-	+	0
Profiel												
cultuur en maatschappij	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0
economie en maatschappij	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
natuur en gezondheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0
natuur en techniek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Profieloverstap	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	-	0	0	0	0	-	0	0	-	0	0	+
Hoogst behaalde vooropleiding												
geen	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
mavo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0	0
Duur havo opleiding	0	0	0	0	0	+	0	-	0	+	0	0
Sector vervolgoopleiding												
landbouw	0	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0
onderwijs	0	+	+	0	-	+	0	-	0	-	0	0
techniek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
economie	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
gezondheidszorg	+	0	0	0	-	0	+	-	-	-	0	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	+	0	0	0	0	-	-	0	+
taal en cultuur	0	+	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0

ref. = referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+

1) zelfstandig werken

5) samenwerken

9) rekenvaardigheden

2) creativiteit

6) studieplanning

10) computervaardigheden

3) initiatief

7) informatie verzamelen en verwerken

11) nauwkeurig werken

4) communicatieve vaardigheden

8) taalvaardigheid

12) analytische vaardighd.

De mate waarin schoolverlaters vinden dat de vaardigheden meer aandacht verdienen in de opleiding hebben we ook multivariaat geanalyseerd. Hiervoor hebben we voor elke vaardigheid afzonderlijk de kans bepaald dat HAVO/VWO-schoolverlaters zeggen dat de betreffende vaardigheid meer aandacht verdient in de opleiding. In tabel 4.4 zijn de resultaten hiervan weergegeven voor schoolverlaters van het HAVO die doorstromen naar het HBO. Verschillende kenmerken zijn hier van

27

invloed. Zo komt naar voren dat geslacht een positief significant effect heeft bij studieplanning en nauwkeurig werken, en een negatief significant effect bij computervaardigheden. Dit houdt in dat mannen vaker zeggen dat er meer aandacht moet worden besteed aan studieplanning en nauwkeurig werken, terwijl vrouwen vaker aangeven dat er meer aandacht moet worden besteed aan computervaardigheden in de HAVO-opleiding. Daarnaast blijkt dat havisten met het profiel cultuur en maatschappij vaker zeggen dat rekenvaardigheden meer aandacht hadden verdiend in de opleiding. Hetzelfde geldt bij nauwkeurig werken voor havisten die het profiel natuur en gezondheid hebben gevolgd. Ook het eindexamencijfer van havisten doet er hier toe. Havisten die gemiddeld een laag eindexamencijfer hebben behaald, vinden significant vaker dat meer aandacht had moeten worden besteed in de opleiding aan zelfstandig werken, studieplanning en rekenvaardigheden. Havisten met een hoog gemiddeld eindexamencijfer vinden vaker dat er meer aandacht had moeten worden besteed aan analytische vaardigheden.

Verder laten de hoogst behaalde vooropleiding en de duur van de HAVO-opleiding een significant effect zien bij studieplanning, taalvaardigheid en computervaardigheden. Havisten met een andere vooropleiding dan het MAVO zeggen vaker dat er meer aandacht had moeten worden besteed aan taalvaardigheid in de HAVO-opleiding. Havisten die relatief lang over de HAVO-opleiding hebben gedaan zeggen vaker dat meer aandacht had moeten worden besteed aan studieplanning en computervaardigheden, en minder vaak dat meer aandacht had moeten worden besteed aan taalvaardigheid. Tot slot blijkt dat de sector van de vervolgopleiding een belangrijke rol speelt bij de mate waarin havisten vinden dat bepaalde vaardigheden voldoende aan bod zijn gekomen in de opleiding. Havisten die kiezen voor een vervolgopleiding in de sector landbouw zeggen minder vaak dat meer aandacht moet worden besteed aan samenwerken. Havisten die verder gaan in de sector onderwijs geven relatief vaak aan dat meer aandacht moet worden besteed aan creativiteit, initiatief en studieplanning. Voor havisten die kiezen voor de sector gezondheidszorg geldt dat ze relatief vaak aangeven dat zelfstandig werken en informatie verzamelen en verwerken te weinig aan bod zijn gekomen. Havisten die verder gaan in de sector gedrag en maatschappij geven relatief vaak aan dat communicatieve vaardigheden en analytische vaardigheden onvoldoende aan bod zijn gekomen. Havisten die kiezen voor de sector taal en cultuur vinden relatief vaak dat er meer aandacht moet worden besteed aan creativiteit.

Bij VWO'ers die doorstromen naar het HBO (zie tabel 4.5) geldt dat mannen vaker aangeven dat in de VWO-opleiding meer aandacht had moeten worden besteed aan nauwkeurig werken. Daarnaast zien we dat schoolverlaters met het profiel cultuur en maatschappij en natuur en gezondheid relatief vaak zeggen dat meer aandacht moet worden besteed aan initiatief. Bovendien vinden veel schoolverlaters met het profiel cultuur en maatschappij dat samenwerken onvoldoende aan bod is gekomen in de VWO-opleiding. Ook voor VWO'ers die verder gaan in het HBO geldt dat het gemiddeld eindexamencijfer hier van invloed is. VWO'ers die een relatief hoog cijfer hebben behaald, zeggen vaker dat creativiteit en initiatief onvoldoende aan bod zijn

gekomen, en minder vaak dat meer aandacht had moeten worden besteed aan rekenvaardigheid in de opleiding. Wat betreft de sector van de vervolgopleiding geldt dat VWO'ers die doorstromen naar een opleiding in het HBO onderwijs relatief vaak zeggen dat rekenvaardigheid en nauwkeurig werken onvoldoende aan bod is gekomen in het VWO. VWO'ers die doorstromen naar een HBO-opleiding in de sector techniek geven vaak aan dat meer aandacht moet worden besteed aan reken- en computervaardigheden. Net als bij havisten zien we dat VWO'ers die kiezen voor een HBO opleiding in de sector taal en cultuur vaak aangeven dat er meer aandacht had moeten worden besteed aan creativiteit.

Tabel 4.5

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters aangeven dat aan de vaardigheid meer aandacht moet worden besteed in de VWO opleiding

VWO nieuwe stijl - HBO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Geslacht												
vrouw	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
man	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0
Profiel												
cultuur en maatschappij	0	0	+	0	+	0	0	0	0	0	0	0
economie en maatschappij	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
natuur en gezondheid	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0
Profieloverstap	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	0	+	+	0	0	0	0	0	-	0	0	0
Hoogst behaalde vooropleiding												
geen	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
havo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0
anders	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0
Duur vwo opleiding	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sector vervolgopleiding												
landbouw	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0	+	0
techniek	0	0	0	-	0	0	0	0	+	+	0	0
economie	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
gezondheidszorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0
taal en cultuur	0	+	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0

ref. = referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+= positief significant effect op 5%-niveau

1) zelfstandig werken

5) samenwerken

9) rekenvaardigheden

2) creativiteit

6) studieplanning

10) computervaardigheden

3) initiatief

7) informatie verzamelen en verwerken

11) nauwkeurig werken

4) communicatieve vaardigheden

8) taalvaardigheid

12) analytische vaardighd.

Voor VWO'ers die doorstromen naar het WO (tabel 4.6) geldt dat mannen vaker zeggen dat in de VWO-opleiding meer aandacht had moeten worden besteed aan zelfstandig werken, nauwkeurig werken en analytische vaardigheden. Vrouwen vinden daarentegen vaker dat meer aandacht had moeten worden besteed aan computervaardigheden in de VWO-opleiding. Verder vinden VWO'ers met het profiel cultuur en maatschappij relatief vaak dat zelfstandig werken onvoldoende aan bod is

gekomen in de opleiding. VWO'ers met het profiel natuur en techniek geven vaak aan dat initiatief onvoldoende aan bod is gekomen in de opleiding. Daarnaast blijkt dat VWO'ers die een profieloverstap hebben gemaakt vaak aangeven dat creativiteit onvoldoende aan bod is gekomen in de VWO-opleiding. Naarmate VWO'ers die verder gaan in het WO een hoger gemiddeld cijfer hebben behaald, geven ze vaker aan dat in de opleiding meer aandacht had moeten worden besteed aan creativiteit en computervaardigheden. VWO'ers met een laag eindexamencijfer geven daarentegen vaker aan dat meer tijd aan zelfstandig werken en studieplanning had moeten worden besteed. VWO'ers die verder gaan in een WO-opleiding in de sector gedrag en maatschappij of de sector taal en cultuur vinden vaak dat meer aandacht had moeten worden besteed aan creativiteit en informatie verzamelen. VWO'ers die kiezen voor een WO-opleiding in de sector recht en openbare orde geven vaak aan dat in de VWO-opleiding meer aandacht had moeten worden besteed aan studieplanning.

Tabel 4.6

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters aangeven dat aan de vaardigheid meer aandacht moet worden besteed in de VWO opleiding

VWO nieuwe stijl - WO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Geslacht												
vrouw	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
man	+	0	0	0	0	0	0	0	0	-	+	+
Profiel												
cultuur en maatschappij	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
economie en maatschappij	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
natuur en gezondheid	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	-
natuur en techniek	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	-
Profieloverstap	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	-	+	0	0	0	-	0	0	0	+	0	0
Hoogst behaalde vooropleiding												
geen	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
havo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Duur vwo opleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sector vervolgopleiding												
landbouw	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
techniek	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0
economie	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
gezondheidszorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0
gedrag en maatschappij	0	+	0	0	0	0	+	0	-	-	0	0
taal en cultuur	0	+	0	-	0	0	+	0	-	-	+	0
recht en openbare orde	0	0	0	0	-	+	0	0	-	-	+	0
natuurwetenschappen	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0

ref. = referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+= positief significant effect op 5%-niveau

1) zelfstandig werken

2) creativiteit

3) initiatief

4) communicatieve vaardigheden

5) samenwerken

6) studieplanning

7) informatie verzamelen en verwerken

8) taalvaardigheid

9) rekenvaardigheden

10) computervaardigheden

11) nauwkeurig werken

12) analytische vaardighd.

5 De keuze voor de vervolgopleiding achteraf gezien

In dit hoofdstuk staat de vraag centraal of schoolverlaters achteraf gezien opnieuw zouden kiezen voor dezelfde vervolgopleiding. In tabel 5.1 is vermeld of schoolverlaters van het HAVO en VWO opnieuw zouden kiezen voor dezelfde vervolgopleiding, en zo ja of ze deze vervolgopleiding aan dezelfde instelling of aan een andere instelling zouden willen volgen. Hieruit blijkt dat schoolverlaters nieuwe stijl gemiddeld wat vaker dan schoolverlaters oude stijl aangeven achteraf gezien dezelfde opleiding aan dezelfde instelling te zullen kiezen. Het aandeel schoolverlaters dat zegt dezelfde vervolgopleiding aan een andere instelling te willen volgen en het aandeel schoolverlaters dat zegt een andere vervolgopleiding te willen volgen is iets gedaald na de invoering van de tweede fase.

Tabel 5.1

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl dat de vervolgopleiding achteraf gezien opnieuw zou kiezen

	Ja, zelfde vervolg- opleiding aan zelfde instelling	Ja, zelfde vervolg- opleiding aan andere instelling	Nee, andere vervolg- opleiding	Nee, geen vervolg- opleiding
HAVO oude stijl - HBO	69	10	20	1
VWO oude stijl - HBO	78	8	14	0
VWO oude stijl - WO	81	5	14	1
HAVO nieuwe stijl - HBO	75	8	17	1
VWO nieuwe stijl - HBO	82	6	11	0
VWO nieuwe stijl - WO	83	4	14	0

In tabel 5.2 is de keuze voor de opleiding achteraf gezien weergegeven voor de verschillende profielen. We zien dat schoolverlaters wat dit betreft enigszins verschillen. Opvallend daarbij is dat HAVO- en VWO-schoolverlaters die verder studeren in het HBO en het profiel economie en maatschappij hebben gevolgd het minst vaak zeggen achteraf gezien opnieuw te kiezen voor dezelfde vervolgopleiding aan dezelfde instelling. Voor havisten varieert het aandeel schoolverlaters dat achteraf dezelfde vervolgopleiding aan dezelfde instelling zou kiezen van 72% voor schoolverlaters met het profiel economie en maatschappij tot 78% voor schoolverlaters met het profiel natuur en gezondheid. Bij VWO'ers die doorstromen naar het HBO van 78% voor schoolverlaters met het profiel economie en maatschappij tot 90% voor schoolverlaters met het profiel natuur en techniek. En bij schoolverlaters van het VWO die doorstromen naar het WO zijn de verschillen tussen de profielen verwaarloosbaar klein, deze varieert van 82% tot 84%.

Verder is vrij opvallend dat relatief veel schoolverlaters van het HAVO met het profiel natuur en techniek die verder gaan in het HBO zeggen achteraf gezien liever een

andere vervolgopleiding te kiezen, terwijl dit aandeel voor VWO'ers met het profiel natuur en techniek die verder gaan in het HBO zeer klein is. Waarschijnlijk komt dit omdat de overgang van het profiel natuur en techniek naar de vervolgopleiding in het HBO voor havisten minder eenvoudig verloopt dan voor VWO'ers

Tabel 5.2

aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters dat de vervolgopleiding achteraf gezien opnieuw zou kiezen, naar profiel

	Ja, zelfde vervolg- opleiding aan zelfde instelling	Ja, zelfde vervolg- opleiding aan andere instelling	Nee, andere vervolg- opleiding	Nee, geen vervolg- opleiding
HAVO nieuwe stijl - HBO				
cultuur en maatschappij	77	7	16	0
economie en maatschappij	72	9	18	1
natuur en gezondheid	78	9	13	1
natuur en techniek	73	6	19	2
VWO nieuwe stijl - HBO				
cultuur en maatschappij	81	7	11	1
economie en maatschappij	78	8	13	0
natuur en gezondheid	86	3	11	1
natuur en techniek	90	6	4	0
VWO nieuwe stijl - WO				
cultuur en maatschappij	82	4	14	1
economie en maatschappij	82	4	14	0
natuur en gezondheid	84	3	13	0
natuur en techniek	83	5	12	0

De keuze van de vervolgopleiding achteraf gezien is vervolgens multivariaat geanalyseerd. Tabel 5.3 laat de resultaten van deze analyse zien. Weergegeven is de kans dat schoolverlaters achteraf gezien opnieuw voor dezelfde vervolgopleiding zouden kiezen aan dezelfde of een andere instelling. Overigens kan het zijn dat de resultaten van de multivariate analyse verschillen van die van de kruistabellen. Dit komt omdat in een multivariate analyse rekening wordt gehouden met meerdere kenmerken van schoolverlaters.

In tabel 5.3 zien we alléén bij havisten die doorstromen naar het HBO en bij VWO'ers die verder gaan studeren in het WO significante effecten. Daarbij is vooral de sector van de vervolgopleiding van belang. Vooral havisten die doorstromen naar een HBO-opleiding in de sector onderwijs, techniek, gedrag en maatschappij geven aan achteraf gezien opnieuw voor dezelfde vervolgopleiding te kiezen. Daarnaast geldt dat mannelijke havisten minder vaak dan vrouwelijke havisten opnieuw voor dezelfde vervolgopleiding in het HBO zouden kiezen. Verder blijkt dat havisten minder vaak zeggen dezelfde vervolgopleiding te kiezen naarmate ze langer over de opleiding in het HAVO hebben gedaan.

Tabel 5.3

Multivariate analyse van de kans dat HAVO/VWO-schoolverlaters de vervolgopleiding achteraf gezien opnieuw zouden kiezen*

	HAVO nieuwe stijl - HBO	VWO nieuwe stijl - HBO	VWO nieuwe stijl - WO
Geslacht			
vrouw	referentie	referentie	referentie
man	-	0	0
Profiel			
cultuur en maatschappij	referentie	referentie	referentie
economie en maatschappij	0	0	0
natuur en gezondheid	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0
Profieloverstap	0	0	-
Gemiddeld examencijfer	0	0	+
Hoogst behaalde vooropleiding			
geen	referentie	referentie	referentie
mavo	0	0	0
havo	0	0	0
anders	0	0	0
Duur havo/vwo opleiding	-	0	0
Sector vervolgopleiding			
landbouw	0	0	0
onderwijs	+	0	#
techniek	+	0	0
economie	referentie	referentie	referentie
gezondheidszorg	0	0	+
gedrag en maatschappij	+	0	+
taal en cultuur	0	0	0
recht en openbare orde	#	#	0
natuurwetenschappen	#	#	0

* betreft de kans dat schoolverlaters achteraf gezien dezelfde vervolgopleiding zouden kiezen, aan dezelfde of een andere instelling

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

Van de schoolverlaters van het VWO die verder studeren in het WO zeggen met name degenen die doorstromen naar een WO-opleiding in de sector gezondheidszorg en gedrag en maatschappij dat ze achteraf gezien opnieuw zouden kiezen voor dezelfde vervolgopleiding. Ook een profieloverstap blijkt hier van invloed te zijn. Schoolverlaters van het VWO die ooit een profieloverstap hebben gemaakt, zeggen minder vaak dat ze opnieuw voor dezelfde vervolgopleiding zouden kiezen. Bovendien geldt dat VWO'ers minder vaak aangeven opnieuw voor dezelfde vervolgopleiding te kiezen wanneer ze het profiel natuur en techniek hebben gevolgd. Tot slot komt hier naar voren dat degenen met een gemiddeld hoog eindexamencijfer vaker zeggen dezelfde vervolgopleiding te kiezen dan degenen met een lager eindexamencijfer.

6 Uitval in de vervolgopleiding

Eén van de voornaamste redenen om de tweede fase in te voeren in het voortgezet onderwijs was het probleem van de aansluiting tussen voortgezet en hoger onderwijs. Dit kwam onder meer tot uiting in het aantal studenten dat de vervolgopleiding in het hoger onderwijs voortijdig beëindigde. In dit hoofdstuk wordt bekeken welk deel van de schoolverlaters oude en nieuwe stijl aangeeft de vervolgopleiding nog steeds te volgen of voortijdig te hebben verlaten. Daarna wordt ingegaan op de redenen van schoolverlaters voor het voortijdig verlaten van de vervolgopleiding. Tot slot wordt bekeken of schoolverlaters die de vervolgopleiding voortijdig hebben verlaten in het onderwijs zijn gebleven en verder zijn gegaan in een andere vervolgopleiding.

Aan de schoolverlaters is gevraagd of ze na de HAVO- of VWO-opleiding een vervolgopleiding zijn gaan doen. Daarna is gevraagd of ze deze vervolgopleiding nog steeds volgen. In tabel 6.1 is het aandeel schoolverlaters weergegeven dat zegt de vervolgopleiding nog steeds te volgen en het aandeel schoolverlaters dat zegt de vervolgopleiding voortijdig te hebben verlaten. Zoals in de inleiding is vermeld, zijn deze cijfers gebaseerd op de situatie ongeveer anderhalf jaar na het verlaten van het HAVO of VWO. Het merendeel van de schoolverlaters zegt de vervolgopleiding nog steeds te volgen. Daarbij geven schoolverlaters na de invoering van de tweede fase iets vaker dan voorheen aan de vervolgopleiding nog steeds te volgen. In figuur 6.1 is per meetjaar de uitval onder schoolverlaters van het HAVO en VWO vermeld. Deze figuur laat zien dat het aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters dat zegt de vervolgopleiding in het HBO of WO voortijdig te hebben verlaten met name vanaf 2003 afneemt. De vraag is of deze trend zich voortzet. Overigens laten ook cijfers van het CBS over de uitval in het eerste en tweede jaar van de opleiding in het hoger onderwijs zien dat na de invoering van de tweede fase de uitval iets is afgenomen.

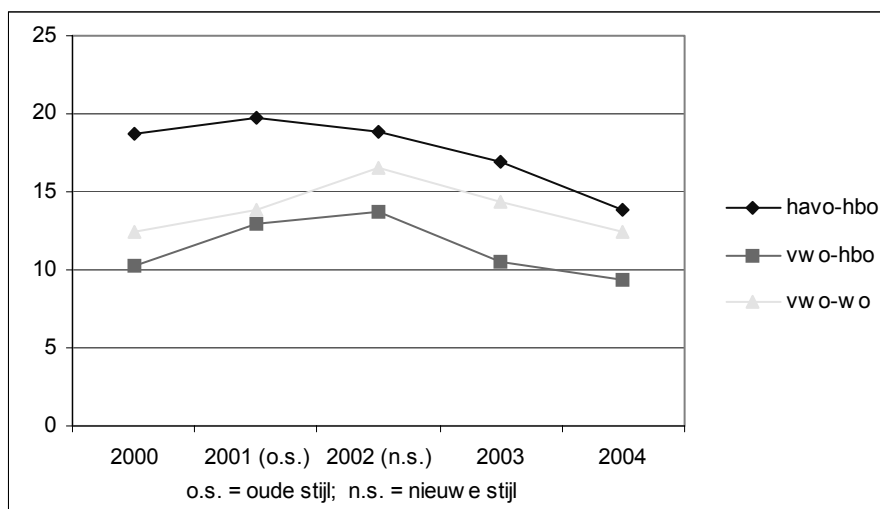
Tabel 6.1

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl dat de vervolgopleiding nog steeds volgt of heeft verlaten

	Ja, volg vervolgopleiding nog steeds	Nee, voortijdig vervolgopleiding verlaten
HAVO oude stijl - HBO	81	19
VWO oude stijl - HBO	87	13
VWO oude stijl - WO	86	14
HAVO nieuwe stijl - HBO	84	16
VWO nieuwe stijl - HBO	89	11
VWO nieuwe stijl - WO	85	15

Figuur 6.1

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl dat de vervolgopleiding heeft verlaten per meetjaar

Tabel 6.2 laat voor de verschillende studieprofielen zien in hoeverre schoolverlaters aangeven de vervolgopleiding nog steeds te volgen. Voor havisten die verder gaan in het HBO geldt dat schoolverlaters met het profiel natuur en techniek het minst vaak en schoolverlaters met het profiel natuur en gezondheid het vaakst zeggen de vervolgopleiding nog steeds te volgen. Bij VWO'ers die doorstromen naar het HBO geldt juist dat degenen met het profiel natuur en techniek het vaakst zeggen de vervolgopleiding nog steeds te volgen. Eerder hebben we voor het profiel natuur en techniek al gezien dat de aansluiting met het hoger onderwijs volgens schoolverlaters beter verloopt voor VWO'ers die verder gaan in het HBO dan voor havisten die verder gaan in het HBO. Verder blijkt voor VWO'ers die verder gaan in het HBO en WO dat de uitval het hoogst is voor schoolverlaters die het profiel cultuur en maatschappij hebben gevolgd.

Vervolgens hebben we onderzocht welke factoren van invloed zijn op het voortijdig beëindigen van de vervolgopleiding. Hiervoor hebben we een multivariate analyse uitgevoerd van de kans dat HAVO- en VWO-schoolverlaters aangeven de vervolgopleiding nog steeds te volgen relatief ten opzichte van de kans dat HAVO- en VWO-schoolverlaters zeggen de vervolgopleiding voortijdig te hebben verlaten. In tabel 6.3 zijn de resultaten hiervan weergegeven. Bij havisten die verder studeren in het HBO heeft de duur van de HAVO-opleiding en de sector van de vervolgopleiding een significante invloed. Naarmate havisten langer hebben gedaan over de HAVO-opleiding is de kans kleiner dat ze aangeven de vervolgopleiding nog steeds te volgen. Daarnaast blijkt dat relatief veel havisten die verder gaan in een vervolgopleiding in de sector HBO onderwijs de opleiding nog steeds volgen.

Tabel 6.2

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl dat de vervolgopleiding nog steeds volgt of heeft verlaten, naar profiel

	Ja, volg vervolgopleiding nog steeds	Nee, voortijdig vervolgopleiding verlaten
HAVO nieuwe stijl - HBO		
cultuur en maatschappij	84	16
economie en maatschappij	83	17
natuur en gezondheid	87	13
natuur en techniek	81	19
VWO nieuwe stijl - HBO		
cultuur en maatschappij	88	12
economie en maatschappij	89	11
natuur en gezondheid	91	9
natuur en techniek	93	7
VWO nieuwe stijl - WO		
cultuur en maatschappij	84	16
economie en maatschappij	86	14
natuur en gezondheid	86	14
natuur en techniek	88	12

Bij VWO'ers die verder gaan in het HBO zien we geen significante effecten van de variabelen die zijn opgenomen in de analyse. Daarentegen vinden we bij VWO'ers die doorstromen naar het WO dat een profieloverstap, het gemiddeld examencijfer en de sector van de vervolgopleiding een rol spelen bij de kans de vervolgopleiding nog steeds te volgen. Het blijkt dat degenen die een profieloverstap hebben gemaakt minder vaak aangeven de vervolgopleiding nog steeds te volgen dan degenen die geen profieloverstap hebben gemaakt. Verder geldt dat VWO'ers die een hoog gemiddeld examencijfer hebben behaald vaker zeggen de opleiding nog steeds te volgen dan VWO'ers die een lager examencijfer hebben behaald. Bovendien komt naar voren dat met name VWO'ers die hebben gekozen voor een WO-vervolgopleiding in de sector gezondheidszorg en gedrag en maatschappij nog steeds deze vervolgopleiding volgen.

In tabel 6.4 wordt vervolgens ingegaan op de redenen die schoolverlaters geven om de vervolgopleiding voortijdig te verlaten. 'Achteraf gezien liever een andere opleiding volgen' en 'onvoldoende motivatie' worden het vaakst genoemd door schoolverlaters als reden voor de uitval in de vervolgopleiding. Opvallend daarbij is dat HAVO- en VWO-schoolverlaters die verder gaan in het HBO na de invoering van de tweede fase de reden 'onvoldoende motivatie' minder vaak noemen dan voor de invoering. Hetzelfde zien we bij de redenen 'de lessen waren niet interessant' en 'de opleiding was te moeilijk'. Dit duidt er op dat havisten en VWO'ers die doorstromen naar het HBO vaker zeggen gemotiveerd te zijn in de vervolgopleiding en deze vervolgopleiding minder vaak te moeilijk vinden sinds de invoering van de tweede fase.

Tabel 6.3

Multivariate analyse van de kans dat HAVO/VWO-schoolverlaters de vervolgopleiding nog steeds volgen*

	HAVO nieuwe stijl - HBO	VWO nieuwe stijl - HBO	VWO nieuwe stijl - WO
Geslacht			
vrouw	referentie	referentie	referentie
man	0	0	0
Profiel			
cultuur en maatschappij	referentie	referentie	referentie
economie en maatschappij	0	0	0
natuur en gezondheid	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0
Profieloverstap	0	0	-
Gemiddeld examencijfer	0	0	+
Hoogst behaalde vooropleiding			
geen	referentie	referentie	referentie
mavo	0	0	0
havo	0	0	0
anders	0	0	0
Duur havo/vwo opleiding	-	0	0
Sector vervolgopleiding			
landbouw	0	0	0
onderwijs	+	0	#
techniek	0	0	0
economie	referentie	referentie	referentie
gezondheidszorg	0	0	+
gedrag en maatschappij	0	0	+
taal en cultuur	0	0	0
recht en openbare orde	#	#	0
natuurwetenschappen	#	#	0

* relatief ten opzichte van schoolverlaters die de vervolgopleiding voortijdig hebben verlaten

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

Tabel 6.4

Reden van HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl voor het voortijdig verlaten van de vervolgopleiding

	Onvol- doende gemoti- veerd	Lessen niet interes- sant	De opleiding was te moeilijk	Achteraf andere opleiding volgen	Wil liever gaan werken	Anders
Totaal						
HAVO oude stijl - HBO	39	36	23	48	6	40
VWO oude stijl - HBO	40	39	14	48	6	51
VWO oude stijl - WO	43	33	23	45	2	39
HAVO nieuwe stijl - HBO	31	28	18	49	4	39
VWO nieuwe stijl - HBO	29	30	5	43	2	57
VWO nieuwe stijl - WO	42	31	24	48	1	32

* meerdere antwoorden mogelijk

Tabel 6.5

Reden van HAVO/VWO-schoolverlaters voor het voortijdig verlaten van de vervolgopleiding, naar profiel*

	Onvol- doende gemoti- veerd	Lessen niet interes- sant	De opleiding was te moeilijk	Achteraf andere opleiding volgen	Wil liever gaan werken	Anders
HAVO nieuwe stijl - HBO						
cultuur en maatschappij	24	22	10	48	2	49
economie en maatschappij	33	33	18	56	6	30
natuur en gezondheid	37	28	20	39	1	44
natuur en techniek	33	30	28	41	3	37
VWO nieuwe stijl - HBO						
cultuur en maatschappij	19	26	4	50	0	54
economie en maatschappij	31	29	2	40	0	57
natuur en gezondheid	30	37	5	50	11	70
natuur en techniek	x	x	x	x	x	x
VWO nieuwe stijl - WO						
cultuur en maatschappij	40	25	14	47	3	42
economie en maatschappij	47	39	27	46	0	22
natuur en gezondheid	40	30	21	52	2	35
natuur en techniek	43	28	33	47	1	36

* meerdere antwoorden mogelijk

x = te weinig waarnemingen

De redenen voor het voortijdig verlaten van de vervolgopleiding verschillen voor schoolverlaters naar studieprofiel (zie tabel 6.5). Over het algemeen zien we dat schoolverlaters met het profiel cultuur en maatschappij minder vaak 'onvoldoende motivatie', 'oninteressante lessen' of 'de opleiding was te moeilijk' noemen als reden om te stoppen met de vervolgopleiding dan schoolverlaters met een ander studieprofiel. Daarnaast blijkt dat van de havisten degenen met het profiel economie en maatschappij het vaakst zeggen dat ze achteraf liever een andere opleiding volgen. Havisten met het profiel natuur en techniek die verder gaan studeren in het HBO zeggen vaker dan havisten met een ander profiel dat de opleiding te moeilijk was. Hetzelfde zien we bij VWO'ers met het studieprofiel natuur en techniek die verder studeren in het WO.

In de tabellen 5a tot en met 5c van de bijlage zijn de resultaten vermeld van de multivariate analyse van de redenen voor het voortijdig verlaten van de vervolgopleiding. In deze rapportage wordt hier niet nader op ingegaan.

Tot slot van dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag of degenen die voortijdig de vervolgopleiding hebben verlaten van studie zijn gewisseld. Dit aandeel studiewisselaars hebben we bepaald op basis van het aandeel schoolverlaters dat de vervolgopleiding voortijdig heeft verlaten en zegt dat de belangrijkste bezigheid op dit moment scholier/student is. De overigen geven aan dat ze naar de arbeidsmarkt zijn gegaan, werken combineren met leren of zeggen nog een andere bestemming te

hebben (huishouden, reizen et. cetera). In tabel 6.6 is het aandeel uitvallers weergegeven dat zegt opnieuw voor een vervolgopleiding te hebben gekozen, voor schoolverlaters oude en nieuwe stijl en voor verschillende profielen.

Tabel 6.6

Aandeel uitvallers dat opnieuw een vervolgopleiding heeft gekozen

	totaal	cultuur en maatschappij	economie en maatschappij	natuur en gezondheid	natuur en techniek
HAVO oude stijl - HBO	72	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
VWO oude stijl - HBO	87	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
VWO oude stijl - WO	83	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
HAVO nieuwe stijl - HBO	78	78	78	76	80
VWO nieuwe stijl - HBO	65	57	65	74	x
VWO nieuwe stijl - WO	90	85	90	91	93

n.v.t. = niet van toepassing

x = te weinig waarnemingen

Opvallend in tabel 6.6 is dat VWO'ers die uitvallen in het HBO tegenwoordig minder vaak dan voorheen van studie wisselen. Nu geeft 'slechts' 65% van de VWO'ers die uitvallen in het HBO aan opnieuw te hebben gekozen voor een vervolgopleiding, terwijl dit aandeel vroeger 87% bedroeg. Daarbij zien we dat van de VWO'ers nieuwe stijl die uitvallen in het HBO degenen met het profiel cultuur en maatschappij het minst vaak zeggen opnieuw te kiezen voor een vervolgopleiding (57%). Havisten die de opleiding in het HBO voortijdig verlaten en VWO'ers die de opleiding in het WO voortijdig verlaten, kiezen daarentegen na de invoering van de tweede fase vaker opnieuw voor een vervolgopleiding dan ervoor. Overigens blijkt uit hier niet gepresenteerde cijfers dat het merendeel van de uitvallers nieuwe stijl die niet opnieuw kiezen voor een vervolgopleiding de arbeidsmarkt betreden.

7 Keuze van het vakkenpakket/profiel

In dit hoofdstuk staat het vakkenpakket/profiel dat havisten en VWO'ers hebben gevolgd centraal. Eerst wordt bekeken in hoeverre schoolverlaters van het HAVO en VWO tevreden zijn over de hulp bij het gekozen vakkenpakket/profiel. Daarna wordt ingegaan op de vraag of schoolverlaters achteraf gezien opnieuw zouden kiezen voor het gevolgde vakkenpakket/profiel. Vervolgens komen aan het einde van dit hoofdstuk de redenen aan bod om niet opnieuw te kiezen voor het gevolgde vakkenpakket/profiel.

Aan schoolverlaters is gevraagd hoe tevreden ze zijn over de hulp die ze hebben gehad bij de keuze van het vakkenpakket/profiel. Dit is gemeten op een vijfpuntschaal die loopt van zeer ontevreden tot zeer tevreden. In tabel 7.1 is het aandeel schoolverlaters vermeld dat (zeer) tevreden is over de hulp bij de keuze van het vakkenpakket/profiel (antwoordcategorieën 4 en 5). Over het algemeen is het aandeel schoolverlaters dat (zeer) tevreden is over de hulp bij de keuze van het vakkenpakket/profiel niet bijzonder groot. Om en nabij de helft van de schoolverlaters zegt hierover (zeer) tevreden te zijn. Bij havisten oude stijl die doorstromen naar het HBO is dit percentage, met 27%, opvallend laag. Voor havisten nieuwe stijl die doorstromen naar het HBO ligt dit aandeel met 47% echter hoger. Met andere woorden: havisten die doorstromen naar het HBO zijn nu meer tevreden over de hulp bij de keuze van het vakkenpakket/profiel dan voorheen. Bij VWO'ers zien we dit minder sterk. Alléén voor VWO'ers die verder studeren in het WO is het aandeel schoolverlaters dat (zeer) tevreden is over de hulp bij de keuze van het vakkenpakket/profiel iets toegenomen van 49% voor de invoering van de tweede fase naar 53% na de invoering. Overigens blijkt voor schoolverlaters nieuwe stijl dat degenen met het studieprofiel economie en maatschappij doorgaans het minst vaakst zeggen (zeer) tevreden te zijn over de hulp bij de keuze van het vakkenpakket/profiel.

Tabel 7.1

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl dat (zeer) tevreden is over de hulp bij de keuze voor het vakkenpakket/profiel

	totaal	cultuur en maatschappij	economie en maatschappij	natuur en gezondheid	natuur en techniek
HAVO oude stijl - HBO	27	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
VWO oude stijl - HBO	46	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
VWO oude stijl - WO	49	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
HAVO nieuwe stijl - HBO	47	49	44	49	48
VWO nieuwe stijl - HBO	46	51	41	47	45
VWO nieuwe stijl - WO	53	51	48	57	55

Antwoord 4 of 5 op een schaal van 1 (zeer ontevreden) t/m 5 (zeer tevreden)

n.v.t. = niet van toepassing

Vervolgens is aan de schoolverlaters gevraagd of ze achteraf gezien opnieuw voor hetzelfde vakkenpakket/profiel zouden kiezen. Hieruit blijkt dat schoolverlaters nu vaker dan voorheen aangeven opnieuw te kiezen voor het gevolgde vakkenpakket/profiel (zie tabel 7.2). Ook hier is het verschil tussen schoolverlaters oude en nieuwe stijl het grootst bij havisten die verder gaan in het HBO. Waar voorheen 62% van de havisten aangaf opnieuw te kiezen voor het gevolgde vakkenpakket/profiel, is dit aandeel nu 85%. Verder zien we in tabel 7.2 dat schoolverlaters met een uiteenlopend profiel maar weinig verschillen in de keuze voor het vakkenpakket/profiel achteraf gezien.

Tabel 7.2

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl dat achteraf gezien het gevolgde vakkenpakket/profiel opnieuw zou kiezen

	totaal	cultuur en maatschappij	economie en maatschappij	natuur en gezondheid	natuur en techniek
HAVO oude stijl - HBO	62	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
VWO oude stijl - HBO	79	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
VWO oude stijl - WO	81	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
HAVO nieuwe stijl - HBO	85	86	84	85	87
VWO nieuwe stijl - HBO	87	86	87	88	87
VWO nieuwe stijl - WO	89	88	88	90	90

n.v.t. = niet van toepassing

Tabel 7.3 laat de resultaten zien van de multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters nieuwe stijl achteraf gezien het gevolgde profiel opnieuw zouden kiezen. Uit deze tabel komt naar voren dat verschillende factoren een rol spelen bij de keuze van het gevolgde profiel achteraf gezien. Vooral havisten met het profiel natuur en techniek zeggen achteraf gezien opnieuw te zullen kiezen voor het gevolgde profiel. Daarnaast geldt dat havisten met een hoog gemiddeld eindexamencijfer vaker zeggen achteraf gezien opnieuw voor het gevolgde profiel dan havisten met een lager cijfer. Verder komt naar voren dat havisten minder vaak zeggen opnieuw het gevolgde profiel te kiezen naarmate ze langer over de HAVO-opleiding hebben gedaan. Bovendien zien we dat relatief veel havisten die kiezen voor een HBO-opleiding in de sector onderwijs, gezondheidszorg en gedrag en maatschappij aangeven achteraf gezien opnieuw voor het gevolgde profiel te kiezen.

Bij VWO'ers die verder gaan in het WO spelen geslacht, profiel, hoogst behaalde vooropleiding en sector van de vervolgopleiding een rol bij de keuze van het gevolgde profiel achteraf gezien. Ten eerste blijkt hier dat mannen minder vaak dan vrouwen zeggen opnieuw te kiezen voor het profiel. Ten tweede geven vooral VWO'ers met het profiel natuur en gezondheid minder vaak aan achteraf gezien opnieuw voor het gevolgde profiel te kiezen. Ten derde zouden VWO'ers met een andere vooropleiding dan het HAVO minder vaak opnieuw kiezen voor hetzelfde profiel. Ten vierde zeggen relatief veel VWO'ers die doorgaan in een WO-opleiding in de sector gezondheidszorg en relatief weinig VWO'ers die doorgaan in een WO-

opleiding in de sector gedrag en maatschappij opnieuw voor het gevolgde profiel te kiezen.

Tabel 7.3

Multivariate analyse van de kans dat HAVO/VWO-schoolverlaters achteraf gezien het gevolgde profiel opnieuw zouden kiezen

	HAVO nieuwe stijl - HBO	VWO nieuwe stijl - HBO	VWO nieuwe stijl - WO
Geslacht			
vrouw	referentie	referentie	referentie
man	0	0	-
Profiel			
cultuur en maatschappij	0	0	0
economie en maatschappij	referentie	referentie	referentie
natuur en gezondheid	0	0	-
natuur en techniek	+	0	0
Profieloverstap	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	+	0	0
Hoogst behaalde vooropleiding			
geen	referentie	referentie	referentie
mavo	0	0	0
havo	0	0	0
anders	0	0	-
Duur havo/vwo opleiding	-	0	0
Sector vervolgopleiding			
landbouw	0	0	0
onderwijs	-	0	#
techniek	0	0	0
economie	referentie	referentie	referentie
gezondheidszorg	-	0	+
gedrag en maatschappij	-	0	-
taal en cultuur	0	0	0
recht en openbare orde	#	#	0
natuurwetenschappen	#	#	0

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+= positief significant effect op 5%-niveau

Tabel 7.4 laat de redenen zien die schoolverlaters nieuwe stijl geven om achteraf gezien niet opnieuw te kiezen voor het gevolgde profiel. Schoolverlaters geven vaak aan dat het profiel onvoldoende aansluit bij de vervolgopleiding als reden om niet opnieuw het gevolgde profiel te kiezen. Dit aandeel varieert van 36% voor VWO'ers die verder gaan in het WO tot 56% voor VWO'ers die doorstromen naar het HBO. Bij havisten die doorstromen naar het HBO zeggen relatief weinig schoolverlaters met het profiel natuur en techniek dat het gevolgde profiel onvoldoende aansluit bij de vervolgopleiding. Daarnaast zeggen havisten met het profiel economie en maatschappij vaker dan havisten met een ander profiel dat het gevolgde profiel niet goed aansluit bij de talenten. Havisten met het profiel natuur en gezondheid en natuur en techniek geven duidelijk vaker aan dan havisten met het profiel cultuur en maatschappij en economie en maatschappij niet opnieuw te kiezen voor het gevolgde profiel omdat deze te moeilijk is gebleken.

Tabel 7.4

Redenen voor HAVO/VWO-schoolverlaters nieuwe stijl om niet opnieuw te kiezen voor het gevolgde profiel, naar profiel*

	Het gevolgde profiel:					
	Niet interes- sant genoeg	Sluit onvol- doende aan bij vervolg- opleiding	Te moeilijk gebleken	Kun je weinig kanten mee op	Sluit niet aan bij mijn talenten	Anders
HAVO nieuwe stijl - HBO						
cultuur en maatschappij	17	49	2	19	22	14
economie en maatschappij	18	46	7	10	36	17
natuur en gezondheid	13	58	29	6	25	14
natuur en techniek	15	38	29	11	20	27
Totaal	17	48	11	13	28	16
VWO nieuwe stijl - HBO						
cultuur en maatschappij	13	28	5	19	13	39
economie en maatschappij	16	64	12	12	29	18
natuur en gezondheid	8	60	26	8	25	14
natuur en techniek	15	78	15	12	46	15
Totaal	13	56	14	13	26	22
VWO nieuwe stijl - WO						
cultuur en maatschappij	21	30	1	41	17	32
economie en maatschappij	27	37	5	19	38	23
natuur en gezondheid	8	44	6	2	28	30
natuur en techniek	25	33	11	5	16	41
Totaal	20	36	5	17	27	30

* meerdere antwoorden mogelijk

Van de VWO'ers die doorstromen naar het HBO zeggen schoolverlaters met het studieprofiel cultuur en maatschappij duidelijk minder vaak dan VWO'ers met een ander profiel dat het gevolgde profiel onvoldoende aansluit bij de vervolgopleiding. Daarnaast valt bij VWO'ers die doorstromen naar het HBO op dat relatief veel schoolverlaters met het profiel natuur en techniek zeggen niet opnieuw te kiezen voor het gevolgde profiel omdat deze niet aansluit bij de talenten. Bij VWO'ers die verder studeren in het WO geven relatief veel schoolverlaters met het profiel cultuur en maatschappij aan dat ze met het gevolgde profiel maar weinig kanten op kunnen. Verder zeggen hier vooral schoolverlaters met het studieprofiel economie en maatschappij dat het gevolgde profiel niet goed aansluit bij de talenten.

8 Hulp bij studie- of beroepskeuze

In het laatste hoofdstuk van dit rapport wordt ingegaan op de hulp die HAVO- en VWO-schoolverlaters hebben gehad bij de studie- of beroepskeuze. Eerst wordt de informatie die schoolverlaters hebben ontvangen over de studie- en beroepskeuze besproken. Vervolgens wordt ingegaan op de kwaliteit van de aangeboden informatie volgens de schoolverlaters. Verder wordt ingegaan op de vraag welke informatiebronnen schoolverlaters hebben gebruikt en welke daarbij het nuttigst is geweest. Tot slot wordt ingegaan op het algemeen oordeel van schoolverlaters over de hulp die ze hebben gekregen bij de studie- of beroepskeuze.

Tabel 8.1

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl dat informatie over de studie- en beroepskeuze heeft gekregen (9 items)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
HAVO oude stijl - HBO	94	92	98	94	83	86	89	91	89
VWO oude stijl - HBO	97	95	98	92	78	84	87	89	87
VWO oude stijl - WO	96	93	98	93	80	88	86	90	87
HAVO nieuwe stijl - HBO	98	98	98	96	77	81	81	90	81
VWO nieuwe stijl - HBO	99	99	99	98	76	79	81	90	81
VWO nieuwe stijl - WO	99	99	99	96	79	85	84	90	84

Antwoordcategorieën: 1) goed 2) redelijk 3) matig 4) slecht 5) geen informatie gehad. In de tabel is het aandeel schoolverlaters vermeld dat informatie heeft gekregen (antwoordcategorie 1, 2, 3 of 4)

1) informatie over de mogelijkheden van verschillende vakkenpakketten

2) informatie bij de keuze van een vakkenpakket

3) informatie over vervolgopleidingen

4) informatie over de hulp bij het kiezen van vervolgopleidingen

5) informatie over de inhoud van de lessen op de vervolgopleiding

6) informatie over de manier waarop les wordt gegeven op de vervolgopleiding

7) informatie over de moeilijkheidsgraad van de vervolgopleiding

8) informatie over de beroepen die je met een vervolgopleiding kunt uitoefenen

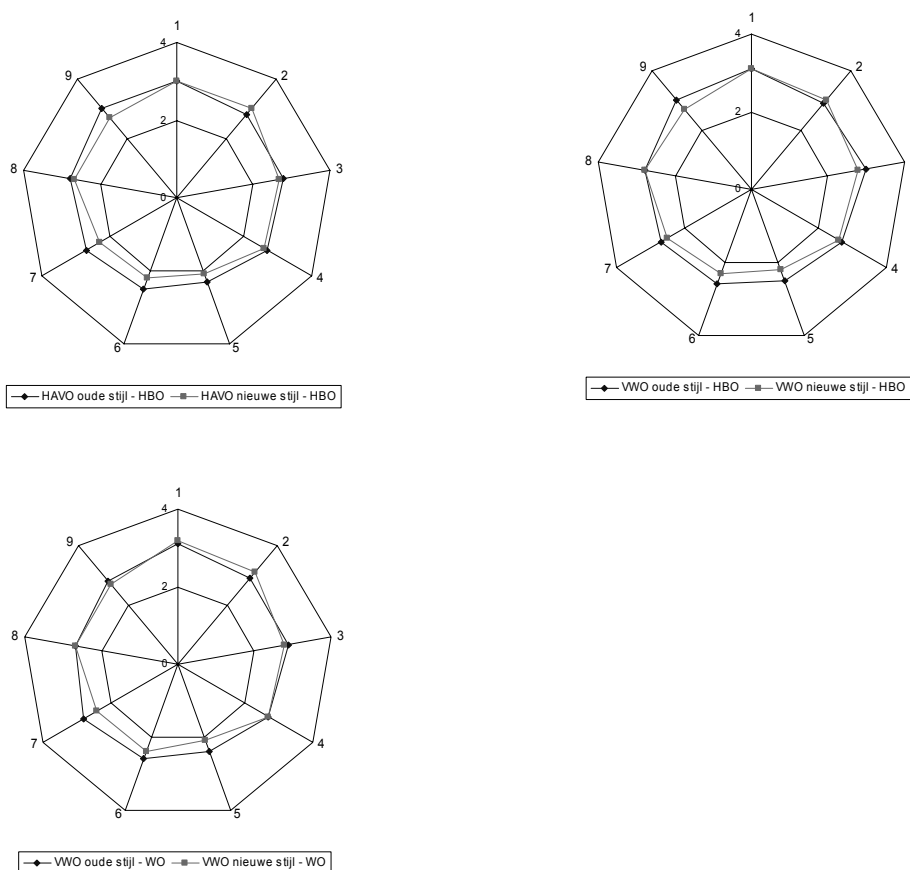
9) informatie over de kans op werk met vervolgopleiding

Schoolverlaters kunnen over verschillende items die gerelateerd zijn aan de studie- en beroepskeuze worden geïnformeerd. In tabel 8.1 staan negen van deze items vermeld. Aan de schoolverlaters is gevraagd of ze informatie over deze items hebben gehad. Duidelijk wordt uit tabel 8.1 dat bijna alle schoolverlaters van het HAVO en het VWO informatie hebben gehad over de mogelijkheden van verschillende vakkenpakketten, informatie bij de keuze van een vakkenpakket, informatie over vervolgopleidingen en informatie over de hulp bij het kiezen van vervolgopleiding. Bij de overige items zien we dat het aandeel schoolverlaters dat informatie heeft ontvangen lager is, maar hier geldt nog steeds dat het overgrote deel van de schoolverlaters informatie heeft gekregen. Daarbij bestaan kleine verschillen tussen schoolverlaters oude en nieuwe stijl. Schoolverlaters zeggen na de invoering van de tweede fase over het algemeen iets minder vaak dan voorheen informatie te hebben ontvangen over de inhoud van de lessen op de vervolgo-

opleiding, de manier van lesgeven op de vervolgopleiding, de moeilijkheidsgraad van de vervolgopleiding en de kans op werk met de vervolgopleiding.

Figuur 8.1

Gemiddelde kwaliteitscores HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl informatie over de studie- en beroepskeuze ¹

¹ De kwaliteitscores zijn bepaald aan de hand van de vraag over de kwaliteit van negen verschillende informatiebronnen (antwoordcategorieën goed, redelijk, matig slecht). Voor de bepaling van de gemiddelde score zijn de volgende waarden aan de betreffende antwoordcategorieën toegekend; goed=4, redelijk=3, matig=2, slecht=1

- 1) informatie over de mogelijkheden van verschillende vakkenpakketten
- 2) informatie bij de keuze van een vakkenpakket
- 3) informatie over vervolgopleidingen
- 4) informatie over de hulp bij het kiezen van vervolgopleidingen
- 5) informatie over de inhoud van de lessen op de vervolgopleiding
- 6) informatie over de manier waarop les wordt gegeven op de vervolgopleiding
- 7) informatie over de moeilijkheidsgraad van de vervolgopleiding
- 8) informatie over de beroepen die je met een vervolgopleiding kunt uitoefenen
- 9) informatie over de kans op werk met vervolgopleiding

In tabel 6 van de bijlage is het aandeel schoolverlaters dat informatie heeft ontvangen over de negen items met betrekking tot studie- en beroepskeuze vermeld voor de verschillende profielen. Tabellen 7a, 7b en 7c van de bijlage laten de

resultaten zien van de multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters informatie hebben gekregen over de betreffende items.

De schoolverlaters hebben kunnen aangeven wat ze vinden van de kwaliteit van de ontvangen informatie: 1) goed, 2) redelijk, 3) matig en 4) slecht. Figuur 8.1 laat de gemiddelde score hiervan zien voor schoolverlaters oude en nieuwe stijl. In tabel 8 van de bijlage zijn deze kwaliteitscores voor de verschillende profielen vermeld, en in de tabellen 9a tot met 9c van de bijlage zijn de resultaten van de multivariate analyse van de kwaliteitscores weergegeven.

Allereerst blijkt uit figuur 8.1 dat voor HAVO- en VWO-schoolverlaters de kwaliteitsscores gemiddeld het hoogst zijn bij informatie over de mogelijkheden van verschillende vakkenpakketten en informatie over de keuze van een vakkenpakket. De scores liggen hier voor schoolverlaters oude en nieuwe stijl om en nabij de 3,0. Dit betekent dat de gemiddelde schoolverlater aangeeft redelijk tevreden te zijn over deze informatie. Bij informatie over de inhoud van de lessen op de vervolgopleiding, de manier waarop les wordt gegeven op de vervolgopleiding en de moeilijkheidsgraad van de vervolgopleiding zijn de gemiddelde kwaliteitscores van schoolverlaters wat lager. Deze liggen om en nabij de 2,5. Daarbij geldt dat schoolverlaters nieuwe stijl hier over het algemeen genomen lager scoren dan schoolverlaters oude stijl. Dit betekent dat schoolverlaters niet alleen minder vaak informatie hebben gekregen over de inhoud van de lessen op de vervolgopleiding, de manier waarop les wordt gegeven op de vervolgopleiding en de moeilijkheidsgraad van de vervolgopleiding dan schoolverlaters oude stijl, maar ook vaker aangeven minder tevreden te zijn over de kwaliteit van de geboden informatie. Hetzelfde zien we overigens bij informatie over de kans op werk met de vervolgopleiding waar schoolverlaters nu doorgaans minder vaak tevreden zijn over de informatie dan voorheen.

Daarnaast is aan de schoolverlaters gevraagd aan te geven welke informatiebronnen zijn gebruikt bij de studiekeuze en welke daarbij het nuttigst werden ervaren. Tabellen 8.3 en 8.4 laten de resultaten hiervan zien. In de tabellen 10 en 11 van de bijlage zijn de resultaten voor de verschillende profielen weergegeven. In de tabellen 12a tot en met 13c zijn de resultaten van de multivariate analyses weergegeven.

Uit tabel 8.3 komt naar voren dat HAVO/VWO-schoolverlaters het vaakst zeggen opendagen bij de vervolgopleiding te gebruiken als informatiebron voor de studiekeuze. Ongeveer 90% van de schoolverlaters geeft aan naar opendagen te zijn geweest. Deze worden door schoolverlaters ook het vaakst nuttig gevonden (zie tabel 8.4). Daarnaast wordt door schoolverlaters relatief veel gebruik gemaakt van folders en computers/internet. In het huidige internettijdperk gebruiken schoolverlaters bij de studiekeuze vaker computers/internet en minder vaak folders dan vroeger. Overigens worden computers/internet en folders niet bijzonder vaak nuttig gevonden bij de studiekeuze. Verder blijkt dat schoolverlaters na de invoering van de tweede fase wat vaker gebruik maken van meeloopdagen bij de vervolgopleiding en wat minder gebruik maken van de begeleiding op school door leraren, mentoren of

decanen. Opvallend zijn hier de meeloopdagen, die door schoolverlaters relatief vaak worden genoemd als de meest nuttige informatiebron bij de studiekeuze.

Tabel 8.3

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl dat gebruik heeft gemaakt van de betreffende informatiebron

	Begelei- ding op school	Open- dagen vervolg- opleiding	Meeloop- dagen vervolg- opleiding	Folders	Compu- ters/ internet	Anders
Totaal						
HAVO oude stijl - HBO	53	88	27	75	25	23
VWO oude stijl - HBO	60	89	23	79	33	24
VWO oude stijl - WO	57	90	34	85	39	17
HAVO nieuwe stijl - HBO	49	87	30	67	61	18
VWO nieuwe stijl - HBO	49	90	31	76	66	21
VWO nieuwe stijl - WO	53	91	40	80	72	15

* meerdere antwoorden mogelijk

Tabel 8.4

Informatiebron die HAVO/VWO-schoolverlaters het nuttigst vinden bij de studie- beroepskeuze, naar profiel*

	Begelei- ding op school	Open- dagen vervolg- opleiding	Meeloop- dagen vervolg- opleiding	Folders	Compu- ters/ internet	Anders
Totaal						
HAVO nieuwe stijl - HBO	6	50	18	8	10	7
VWO nieuwe stijl - HBO	5	48	18	10	10	10
VWO nieuwe stijl - WO	4	46	24	11	9	6

* Eén antwoord mogelijk

Aan schoolverlaters is ook gevraagd een algemeen oordeel te geven over de hulp die ze hebben gehad bij de keuze van een vervolgopleiding of een beroep. Dit is gemeten op een vijfpuntschaal die loopt van zeer ontevreden tot zeer tevreden. Tabel 8.5 vermeldt het aandeel schoolverlaters dat (zeer) tevreden is over deze hulp (antwoordcategorieën 4 en 5). Tabel 14 van de bijlage laat de resultaten zien van de kans dat schoolverlaters (zeer) tevreden zijn over de hulp bij de keuze van een vervolgopleiding of een beroep.

Uit tabel 8.5 komt naar voren dat schoolverlaters nu wat minder positief zijn in hun oordeel over de hulp bij studie- of beroepskeuze dan voorheen. Zowel bij havisten die doorgaan naar het HBO als bij VWO'ers die doorstromen naar het HBO en WO is het aandeel schoolverlaters nieuwe stijl dat (zeer) tevreden is over de hulp bij de keuze van een vervolgopleiding of een beroep lager dan bij schoolverlaters oude stijl.

Daarbij geldt dat schoolverlaters met het studieprofiel economie en maatschappij minder vaak tevreden zijn over deze hulp dan schoolverlaters die een ander profiel hebben gevolgd.

Tabel 8.5

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl dat (zeer) tevreden is over de hulp die ze hebben gehad bij de keuze van een vervolgopleiding of een beroep

	totaal	cultuur en maatschappij	economie en maatschappij	natuur en gezondheid	natuur en techniek
HAVO oude stijl - HBO	39	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
VWO oude stijl - HBO	37	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
VWO oude stijl - WO	43	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
HAVO nieuwe stijl - HBO	33	39	28	36	32
VWO nieuwe stijl - HBO	34	38	29	36	39
VWO nieuwe stijl - WO	37	40	32	41	39

Antwoord 4 of 5 op een schaal van 1 (zeer ontevreden) t/m 5 (zeer tevreden)

n.v.t. = niet van toepassing

Geconcludeerd kan worden dat op allerlei terreinen HAVO- en VWO-schoolverlaters positiever zijn na de invoering van de tweede fase. Hier zien we dit echter niet. Mogelijk heeft dit te maken met een toegenomen zelfstandigheid van de scholieren na de invoering van de tweede fase. In een dergelijke situatie, waar de leerling geacht wordt meer informatie zelfstandig te verzamelen, wordt de hulp bij de studie- of beroepskeuze wellicht als te gering ervaren.

Bijlage

Tabel 1a

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters de vaardigheid (heel) veel nodig hebben in de vervolgopleiding

HAVO nieuwe stijl - HBO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Geslacht												
vrouw	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
man	-	-	-	0	0	-	-	-	0	0	-	0
Profiel												
cultuur en maatschappij	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0
economie en maatschappij	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
natuur en gezondheid	0	0	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0	-	0	0	0	-	+	0	0	0
Profieloverstap	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	0	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0
Hoogst behaalde vooropleiding												
geen	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
mavo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Duur havo opleiding	0	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0
Sector vervolgopleiding												
landbouw	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
onderwijs	0	+	0	0	0	0	-	0	+	-	0	-
techniek	0	0	0	0	-	0	0	-	+	+	+	0
economie	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
gezondheidszorg	0	-	0	0	0	0	0	-	-	-	0	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	+	0	0	0	0	-	-	0	+
taal en cultuur	0	+	0	0	-	0	-	-	-	0	0	0

Antwoord 4 of 5 op een schaal van 1 (vrijwel niet) t/m 5 (heel veel)

ref.= referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) zelfstandig werken

2) creativiteit

3) initiatief

4) communicatieve vaardigheden

5) samenwerken

6) studieplanning

7) informatie verzamelen en verwerken

8) taalvaardigheid

9) rekenvaardigheden

10) computervaardigheden

11) nauwkeurig werken

12) analytische vaardighd.

Tabel 1b

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters de vaardigheid (heel) veel nodig hebben in de vervolgopleiding

VWO nieuwe stijl - HBO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Geslacht												
vrouw	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
man	0	0	-	0	-	-	0	0	0	0	-	0
Profiel												
cultuur en maatschappij	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
economie en maatschappij	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
natuur en gezondheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0	0	0
Profieloverstap	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0
Hoogst behaalde vooropleiding												
geen	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
havo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Duur vwo opleiding	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sector vervolgopleiding												
landbouw	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0
onderwijs	0	+	0	0	0	0	-	0	+	-	-	-
techniek	0	0	0	-	0	-	0	-	0	0	0	0
economie	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
gezondheidszorg	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-	0	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-	0
taal en cultuur	0	+	0	-	-	0	-	-	-	-	0	-

Antwoord 4 of 5 op een schaal van 1 (vrijwel niet) t/m 5 (heel veel)

ref. = referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) zelfstandig werken

2) creativiteit

3) initiatief

4) communicatieve vaardigheden

5) samenwerken

6) studieplanning

7) informatie verzamelen en verwerken

8) taalvaardigheid

9) rekenvaardigheden

10) computervaardigheden

11) nauwkeurig werken

12) analytische vaardighd.

Tabel 1c

multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters de vaardigheid (heel) veel nodig hebben in de vervolgopleiding

VWO nieuwe stijl - WO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Geslacht												
vrouw	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
man	0	+	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
Profiel												
cultuur en maatschappij	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
economie en maatschappij	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
natuur en gezondheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Profieloverstap	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	0	0	-	0	-	0	0	-	0	0	0	+
Hoogst behaalde vooropleiding												
geen	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
havo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Duur vwo opleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0	+
Sector vervolgopleiding												
landbouw	-	0	-	0	+	0	0	0	-	-	0	0
techniek	0	+	0	0	+	0	0	0	0	+	0	0
economie	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
gezondheidszorg	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-	0	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	0	0	+	+	-	-	0	0
taal en cultuur	0	0	0	0	-	0	+	+	-	-	0	0
recht en openbare orde	0	0	-	0	-	0	0	-	-	-	+	0
natuurwetenschappen	-	0	0	-	0	0	0	0	0	0	+	+

Antwoord 4 of 5 op een schaal van 1 (vrijwel niet) t/m 5 (heel veel)

ref.= referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) zelfstandig werken

2) creativiteit

3) initiatief

4) communicatieve vaardigheden

5) samenwerken

6) studieplanning

7) informatie verzamelen en verwerken

8) taalvaardigheid

9) rekenvaardigheden

10) computervaardigheden

11) nauwkeurig werken

12) analytische vaardighd.

Tabel 2a

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters de vaardigheid redelijk tot goed beheersen

HAVO nieuwe stijl - HBO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Geslacht												
vrouw	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
man	-	-	-	-	0	-	-	0	-	0	-	0
Profiel												
cultuur en maatschappij	0	+	0	0	0	0	0	+	0	0	0	0
economie en maatschappij	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
natuur en gezondheid	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0	0	0	0	0	0	+	+	0	0
Profieloverstap	0	0	0	0	0	0	0	-	+	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	+	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	+
Hoogst behaalde vooropleiding												
geen	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
mavo	-	0	0	0	-	0	0	+	0	-	0	0
anders	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Duur havo opleiding	-	0	0	0	0	-	0	+	0	-	0	-
Sector vervolgopleiding												
landbouw	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0
onderwijs	-	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0
techniek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
economie	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
gezondheidszorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	0	-	0	0	-	0	0	0
taal en cultuur	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

antwoordcategorieën: 1) goed 2) redelijk 3) matig 4) slecht

ref.= referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) zelfstandig werken

2) creativiteit

3) initiatief

4) communicatieve vaardigheden

5) samenwerken

6) studieplanning

7) informatie verzamelen en verwerken

8) taalvaardigheid

9) rekenvaardigheden

10) computervaardigheden

11) nauwkeurig werken

12) analytische vaardigheid.

Tabel 2b

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters de vaardigheid redelijk tot goed beheersen

VWO nieuwe stijl - HBO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Geslacht												
vrouw	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
man	0	0	0	-	-	-	0	0	-	0	-	0
Profiel												
cultuur en maatschappij	0	+	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0
economie en maatschappij	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
natuur en gezondheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0
Profieloverstap	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	+	0	0	-	0	0	0	0	+	0	0	0
Hoogst behaalde vooropleiding												
geen	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
havo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Duur vwo opleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sector vervolgopleiding												
landbouw	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
onderwijs	0	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0
techniek	0	0	0	0	0	0	-	-	0	0	0	0
economie	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
gezondheidszorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
taal en cultuur	0	0	0	0	-	0	0	0	0	-	0	0

antwoordcategorieën: 1) goed 2) redelijk 3) matig 4) slecht

ref.= referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) zelfstandig werken

2) creativiteit

3) initiatief

4) communicatieve vaardigheden

5) samenwerken

6) studieplanning

7) informatie verzamelen en verwerken

8) taalvaardigheid

9) rekenvaardigheden

10) computervaardigheden

11) nauwkeurig werken

12) analytische vaardighd.

Tabel 2c

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters de vaardigheid redelijk tot goed beheersen

VWO nieuwe stijl - WO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Geslacht												
vrouw	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
man	-	0	-	0	0	-	0	0	0	+	-	0
Profiel												
cultuur en maatschappij	0	+	0	0	0	-	0	0	-	0	0	0
economie en maatschappij	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
natuur en gezondheid	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	+
natuur en techniek	0	0	0	0	0	0	+	0	+	+	0	0
Profieloverstap	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	+	0	0	0	0	+	0	+	+	0	+	+
Hoogst behaalde vooropleiding												
geen	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
havo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Duur vwo opleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sector vervolgopleiding												
landbouw	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0
techniek	0	0	0	-	0	0	-	0	-	-	0	0
economie	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
gezondheidszorg	+	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0
gedrag en maatschappij	+	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0
taal en cultuur	+	+	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0
recht en openbare orde	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0
natuurwetenschappen	+	0	0	-	0	0	0	0	-	0	0	0

antwoordcategorieën: 1) goed 2) redelijk 3) matig 4) slecht

ref. = referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) zelfstandig werken

2) creativiteit

3) initiatief

4) communicatieve vaardigheden

5) samenwerken

6) studieplanning

7) informatie verzamelen en verwerken

8) taalvaardigheid

9) rekenvaardigheden

10) computervaardigheden

11) nauwkeurig werken

12) analytische vaardigheid

Tabel 3

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters oude en nieuwe stijl dat de betreffende vaardigheid vooral in het HAVO/VWO, HBO/WO of elders heeft geleerd, naar profiel

	1			2			3			4			5			6		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
HAVO nieuwe stijl - HBO																		
cultuur en maatschappij	55	39	6	36	36	28	20	60	20	30	58	12	44	51	5	69	27	4
economie en maatschappij	51	41	8	31	36	33	21	61	18	29	54	17	39	54	6	64	30	6
natuur en gezondheid	48	43	10	27	29	43	21	55	24	26	54	20	43	49	8	59	33	8
natuur en techniek	44	45	11	27	30	43	23	50	28	37	44	19	35	58	7	61	31	8
VWO nieuwe stijl - HBO																		
cultuur en maatschappij	73	16	10	31	39	30	24	53	24	32	48	20	56	38	6	84	10	7
economie en maatschappij	70	22	8	19	36	44	20	57	23	36	47	17	44	49	7	78	15	6
natuur en gezondheid	65	24	11	18	34	48	20	52	27	26	59	15	50	42	8	78	14	8
natuur en techniek	66	29	5	32	18	50	9	54	36	31	44	24	28	65	6	71	23	5
VWO nieuwe stijl - WO																		
cultuur en maatschappij	60	32	8	52	8	40	31	39	30	55	23	22	77	17	6	65	27	8
economie en maatschappij	58	34	8	38	13	49	30	38	32	46	28	26	72	21	7	62	31	7
natuur en gezondheid	63	28	9	35	12	52	29	35	35	46	28	26	73	18	9	66	27	7
natuur en techniek	57	32	11	31	23	46	24	42	34	44	29	27	53	36	11	56	34	10
	7			8			9			10			11			12		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
HAVO nieuwe stijl - HBO																		
cultuur en maatschappij	69	27	4	71	25	3	81	12	7	38	34	27	52	30	19	31	54	15
economie en maatschappij	63	31	6	67	29	3	86	10	4	28	39	33	48	31	21	28	59	13
natuur en gezondheid	66	28	6	76	21	3	88	8	4	33	25	43	44	32	24	31	55	13
natuur en techniek	69	27	4	77	21	3	84	14	3	25	30	44	45	35	20	37	51	13
VWO nieuwe stijl - HBO																		
cultuur en maatschappij	84	16	1	86	11	4	89	7	4	32	36	32	62	15	23	48	40	12
economie en maatschappij	76	19	5	71	26	3	90	6	3	24	39	36	59	18	23	43	45	13
natuur en gezondheid	67	26	7	80	17	4	92	4	4	34	26	40	49	26	25	44	49	7
natuur en techniek	75	16	9	78	20	3	91	7	2	27	27	46	56	22	22	59	33	8
VWO nieuwe stijl - WO																		
cultuur en maatschappij	64	33	2	82	15	3	87	8	5	35	24	41	48	29	23	37	54	8
economie en maatschappij	68	30	2	80	17	3	84	13	3	26	23	51	50	27	23	34	55	11
natuur en gezondheid	72	24	4	80	16	4	90	7	3	30	22	47	53	22	25	44	46	10
natuur en techniek	69	22	8	77	17	6	70	24	6	19	29	52	51	28	21	40	49	12

a) HAVO/VWO b) vervolgopleiding c) elders

1) zelfstandig werken

2) creativiteit

3) initiatief

4) communicatieve vaardigheden

5) samenwerken

6) studieplanning

7) informatie verzamelen en verwerken

8) taalvaardigheid

9) rekenvaardigheden

10) computervaardigheden

11) nauwkeurig werken

12) analytische vaardigheid.

Tabel 4a

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters de vaardigheid vooral hebben geleerd in de vervolgopleiding of elders (t.o.v de HAVO-opleiding)

HAVO nieuwe stijl - HBO	1			2			3			4			5			6		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
Geslacht																		
vrouw	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
man	+	0		0	0		0	0		0	+		0	0		+	0	
Profiel																		
cultuur en maatschappij	0	0		-	-		0	+		0	0		0	0		0	0	
economie en maatschappij	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
natuur en gezondheid	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
natuur en techniek	0	0		-	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
Profieloverstap	0	0		-	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
Gemiddeld examencijfer	0	0		0	0		0	0		0	0		+	0		0	+	
Hoogst behaalde vooropleiding																		
geen	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
mavo	0	0		0	0		0	+		0	+		0	+		0	0	
anders	0	0		0	0		0	+		0	0		0	0		0	+	
Duur havo opleiding	0	0		0	0		0	0		0	0		0	+		0	0	
Sector vervolgopleiding																		
landbouw	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
onderwijs	-	0		+	+		0	0		-	0		-	0		0	0	
techniek	-	0		0	+		0	0		-	-		0	0		0	0	
economie	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
gezondheidszorg	0	0		-	0		0	0		0	0		-	0		0	0	
gedrag en maatschappij	0	0		0	+		0	0		+	0		0	0		0	0	
taal en cultuur	0	0		+	+		-	0		-	0		-	0		0	0	

a) HAVO (= referentie)

b) vervolgopleiding

c) elders

r. = referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) zelfstandig werken

2) creativiteit

3) initiatief

4) communicatieve vaardigheden

5) samenwerken

6) studieplanning

7) informatie verzamelen en verwerken

8) taalvaardigheid

9) rekenvaardigheden

10) computervaardigheden

11) nauwkeurig werken

12) analytische vaardighd.

Tabel 4a. (vervolg)

HAVO nieuwe stijl - HBO	7			8			9			10			11			12		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
Geslacht																		
vrouw	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
man	0	+		0	0		0	0		0	+		0	-		0	0	
Profiel																		
cultuur en maatschappij	0	0		0	0		+	0		0	0		0	0		0	0	
economie en maatschappij	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
natuur en gezondheid	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
natuur en techniek	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
Profieloverstap	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
Gemiddeld examencijfer	0	0		0	0		-	0		0	+		0	0		0	0	
Hoogst behaalde vooropleiding																		
geen	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
mavo	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
anders	0	0		0	+		0	0		0	0		0	0		0	0	
Duur havo opleiding	0	+		0	0		0	0		0	+		0	0		0	0	
Sector vervolgopleiding																		
landbouw	0	0		0	0		0	0		0	-		0	0		0	0	
onderwijs	-	0		-	0		+	+		-	0		-	0		-	0	
techniek	0	0		0	0		+	0		0	0		0	0		0	0	
economie	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
gezondheidszorg	0	0		-	0		-	0		-	0		0	0		0	0	
gedrag en maatschappij	-	0		0	0		-	0		-	0		0	0		0	0	
taal en cultuur	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		-	0	

a) HAVO (= referentie)

b) vervolgopleiding

c) elders

r.= referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) zelfstandig werken

2) creativiteit

3) initiatief

4) communicatieve vaardigheden

5) samenwerken

6) studieplanning

7) informatie verzamelen en verwerken

8) taalvaardigheid

9) rekenvaardigheden

10) computervaardigheden

11) nauwkeurig werken

12) analytische vaardighd.

Tabel 4b

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters de vaardigheid vooral hebben geleerd in de vervolgopleiding of elders (t.o.v de VWO-opleiding)

VWO nieuwe stijl - HBO	1			2			3			4			5			6		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
Geslacht																		
vrouw	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
man	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
Profiel																		
cultuur en maatschappij	0	0		-	-		0	0		0	0		0	0		0	0	
economie en maatschappij	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
natuur en gezondheid	0	0		0	0		0	0		+	0		0	0		0	0	
natuur en techniek	0	0		-	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
Profieloverstap	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
Gemiddeld examencijfer	0	0		0	0		0	+		0	0		0	0		0	0	
Hoogst behaalde vooropleiding																		
geen	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
havo	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		+	0	
anders	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
Duur vwo opleiding	0	0		-	0		0	0		0	0		0	0		0	+	
Sector vervolgopleiding																		
landbouw	0	0		0	-		0	+		0	0		0	0		0	0	
onderwijs	-	0		0	0		0	+		-	0		-	0		0	0	
techniek	0	0		0	0		0	0		-	-		0	0		0	0	
economie	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
gezondheidszorg	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
gedrag en maatschappij	0	0		0	-		0	0		0	0		0	0		0	0	
taal en cultuur	0	0		+	0		-	0		-	0		-	0		0	+	

a) VWO (= referentie)

b) vervolgopleiding

c) elders

r.= referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) zelfstandig werken

5) samenwerken

9) rekenvaardigheden

2) creativiteit

6) studieplanning

10) computervaardigheden

3) initiatief

7) informatie verzamelen en verwerken

11) nauwkeurig werken

4) communicatieve vaardigheden

8) taalvaardigheid

12) analytische vaardighd.

Tabel 4b. (vervolg)

VWO nieuwe stijl - HBO	7			8			9			10			11			12		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
Geslacht																		
vrouw	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
man	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
Profiel																		
cultuur en maatschappij	0	0		0	0		0	0		0	-		0	0		0	0	
economie en maatschappij	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
natuur en gezondheid	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
natuur en techniek	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		-	0	
Profieloverstap	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
Gemiddeld examencijfer	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	-	
Hoogst behaalde vooropleiding																		
geen	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
havo	0	0		0	0		0	0		0	+		0	0		0	0	
anders	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
Duur vwo opleiding	0	0		+	0		0	+		0	0		0	+		0	0	
Sector vervolgopleiding																		
landbouw	+	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
onderwijs	0	0		-	0		+	+		-	0		0	0		0	0	
techniek	-	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
economie	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
gezondheidszorg	0	0		-	0		0	0		-	0		0	0		0	0	
gedrag en maatschappij	0	0		-	0		0	0		-	0		0	0		0	0	
taal en cultuur	0	0		-	0		0	0		-	0		0	0		-	0	

a) VWO (= referentie)

b) vervolgopleiding

c) elders

r.= referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) zelfstandig werken

2) creativiteit

3) initiatief

4) communicatieve vaardigheden

5) samenwerken

6) studieplanning

7) informatie verzamelen en verwerken

8) taalvaardigheid

9) rekenvaardigheden

10) computervaardigheden

11) nauwkeurig werken

12) analytische vaardigheden

Tabel 4c

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters de vaardigheid vooral hebben geleerd in de vervolgopleiding of elders (t.o.v de VWO-opleiding)

VWO nieuwe stijl - WO	1			2			3			4			5			6		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
Geslacht																		
vrouw	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
man	+	0		0	0		0	0		0	0		0	0		+	+	
Profiel																		
cultuur en maatschappij	0	0		0	-		0	0		0	0		0	0		0	0	
economie en maatschappij	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
natuur en gezondheid	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
natuur en techniek	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
Profieloverstap	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
Gemiddeld examencijfer	-	0		0	0		0	0		0	0		0	0		-	0	
Hoogst behaalde vooropleiding																		
geen	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
havo	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
anders	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
Duur vwo opleiding	0	0		0	+		0	+		0	+		0	+		0	0	
Sector vervolgopleiding																		
landbouw	0	0		0	0		0	0		0	0		+	0		0	0	
techniek	0	0		+	+		0	0		0	0		+	0		0	0	
economie	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
gezondheidszorg	0	0		0	0		-	0		0	0		0	0		0	0	
gedrag en maatschappij	0	0		0	+		-	0		0	+		0	0		0	0	
taal en cultuur	0	0		0	+		-	0		-	0		-	+		0	0	
rechte en openbare orde	0	0		-	0		-	0		-	0		-	0		0	0	
natuurwetenschappen	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	

a) VWO (= referentie)

b) vervolgopleiding

c) elders

r.= referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) zelfstandig werken

2) creativiteit

3) initiatief

4) communicatieve vaardigheden

5) samenwerken

6) studieplanning

7) informatie verzamelen en verwerken

8) taalvaardigheid

9) rekenvaardigheden

10) computervaardigheden

11) nauwkeurig werken

12) analytische vaardighd.

Tabel 4c. (vervolg)

VWO nieuwe stijl - WO	7			8			9			10			11			12		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
Geslacht																		
vrouw	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
man	0	0		0	0		0	0		-	+		+	0		0	0	
Profiel																		
cultuur en maatschappij	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
economie en maatschappij	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
natuur en gezondheid	0	0		0	0		-	0		0	0		0	0		-	0	
natuur en techniek	0	+		0	0		0	0		0	0		0	0		-	0	
Profieloverstap	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
Gemiddeld examencijfer	0	0		-	0		0	0		0	0		0	0		-	0	
Hoogst behaalde vooropleiding																		
geen	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
havo	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
anders	0	0		0	0		0	+		0	0		0	0		-	0	
Duur vwo opleiding	-	0		0	+		0	+		0	0		0	0		0	0	
Sector vervolgopleiding																		
landbouw	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
techniek	0	0		0	0		+	0		+	0		0	0		0	0	
economie	r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.		r.	r.	
gezondheidszorg	0	0		0	0		-	0		-	0		0	0		0	0	
gedrag en maatschappij	+	0		0	0		-	0		-	0		+	0		0	0	
taal en cultuur	+	0		0	0		-	0		-	0		0	0		0	0	
rechte en openbare orde	0	0		0	0		-	0		-	0		+	0		0	0	
natuurwetenschappen	0	0		0	0		0	0		0	0		+	0		0	0	

a) VWO (= referentie)

b) vervolgopleiding

c) elders

r.= referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) zelfstandig werken

2) creativiteit

3) initiatief

4) communicatieve vaardigheden

5) samenwerken

6) studieplanning

7) informatie verzamelen en verwerken

8) taalvaardigheid

9) rekenvaardigheden

10) computervaardigheden

11) nauwkeurig werken

12) analytische vaardighd.

Tabel 5a

Multivariate analyse van de redenen van HAVO schoolverlaters voor het voortijdig verlaten van de HBO vervolgopleiding

HAVO nieuwe stijl - HBO	Onvol- doende gemoti- veerd	Lessen niet interes- sant	De opleiding was te moeilijk	Achteraf andere opleiding volgen	Wil liever gaan werken	Anders
Geslacht						
vrouw	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
man	+	0	0	0	0	-
Profiel						
cultuur en maatschappij	0	0	0	0	0	0
economie en						
maatschappij	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
natuur en gezondheid	0	0	0	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0	0	0	0
Profieloverstap	0	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	-	0	-	0	0	0
Hoogst behaalde vooroopleiding						
geen	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
mavo	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0
Duur havo opleiding	0	0	0	0	0	0
Sector vervolgopleiding						
landbouw	0	0	0	0	0	0
onderwijs	0	0	0	0	0	0
techniek	0	0	0	0	0	0
economie	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
gezondheidszorg	0	0	-	0	0	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	0	+
taal en cultuur	0	0	0	0	0	0

ref. = referentie

- = significant negatief effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+= positief significant effect op 5%-niveau

Tabel 5b

Multivariate analyse van de redenen van VWO schoolverlaters voor het voortijdig verlaten van de HBO vervolgoopleiding

VWO nieuwe stijl - HBO	Onvol- doende gemoti- veerd	Lessen niet interes- sant	De opleiding was te moeilijk	Achteraf andere opleiding volgen	Wil liever gaan werken	Anders
Geslacht						
vrouw	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
man	0	0	0	0	0	0
Profiel						
cultuur en maatschappij	0	+	0	0	0	0
economie en maatschappij	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
natuur en gezondheid	0	+	0	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0	0	0	0
Profieloverstap	0	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	0	0	0	0	0	0
Hoogst behaalde vooropleiding						
geen	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
mavo	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0
Duur vwo opleiding	0	0	0	+	0	0
Sector vervolgoopleiding						
landbouw	0	0	0	0	0	0
onderwijs	0	0	0	0	0	0
techniek	0	0	0	0	0	0
economie	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
gezondheidszorg	0	0	0	0	0	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	0	0
taal en cultuur	0	0	0	0	0	0

ref. = referentie

- = significant negatief effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

Tabel 5c

Multivariate analyse van de redenen van VWO schoolverlaters voor het voortijdig verlaten van de WO vervolgopleiding

VWO nieuwe stijl - WO	Onvol- doende gemoti- veerd	Lessen niet interes- sant	De opleiding was te moeilijk	Achteraf andere opleiding volgen	Wil liever gaan werken	Anders
Geslacht						
vrouw	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
man	0	0	0	0	0	0
Profiel						
cultuur en maatschappij	0	0	0	-	0	0
economie en maatschappij	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
natuur en gezondheid	0	0	0	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0	0	0	0
Profieloverstap	0	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	0	0	-	0	0	0
Hoogst behaalde vooropleiding						
geen	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
havo	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0
Duur vwo opleiding	0	0	0	0	0	0
Sector vervolgopleiding						
landbouw	0	0	0	0	0	0
techniek	0	0	0	0	0	0
economie	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
gezondheidszorg	0	-	0	0	0	0
gedrag en maatschappij	-	-	-	0	0	0
taal en cultuur	0	0	-	0	0	0
recht en openbare orde	0	-	-	0	0	0
natuurwetenschappen	0	-	0	0	0	0

ref. = referentie

- = significant negatief effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

Tabel 6

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters dat informatie over de studie- en beroepskeuze heeft gekregen, naar profiel

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
HAVO nieuwe stijl - HBO									
cultuur en maatschappij	98	99	98	96	76	78	79	89	80
economie en maatschappij	98	98	98	96	79	83	83	91	83
natuur en gezondheid	98	98	98	95	73	78	80	89	79
natuur en techniek	97	97	98	94	77	83	85	91	84
VWO nieuwe stijl - HBO									
cultuur en maatschappij	100	99	99	98	74	75	78	91	84
economie en maatschappij	98	99	98	97	78	82	81	90	80
natuur en gezondheid	97	98	99	99	75	79	81	87	78
natuur en techniek	100	100	100	98	78	80	86	90	85
VWO nieuwe stijl - WO									
cultuur en maatschappij	98	99	98	97	79	84	82	88	84
economie en maatschappij	98	98	99	96	79	86	83	90	83
natuur en gezondheid	100	99	99	96	77	82	83	89	82
natuur en techniek	98	98	99	95	82	88	87	94	90

antwoordcategorieën: 1) goed 2) redelijk 3) matig 4) slecht 5) geen informatie gehad

In de tabel is het aandeel schoolverlaters vermeld dat de informatie heeft gekregen (antwoordcategorie 1, 2, 3 of 4)

- 1) informatie over de mogelijkheden van verschillende vakkenpakketten
- 2) informatie bij de keuze van een vakkenpakket
- 3) informatie over vervolgopleidingen
- 4) informatie over de hulp bij het kiezen van vervolgopleidingen
- 5) informatie over de inhoud van de lessen op de vervolgopleiding
- 6) informatie over de manier waarop les wordt gegeven op de vervolgopleiding
- 7) informatie over de moeilijkheidsgraad van de vervolgopleiding
- 8) informatie over de beroepen die je met een vervolgopleiding kunt uitoefenen
- 9) informatie over de kans op werk met vervolgopleiding

Tabel 7a

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters informatie over de studie- en beroeps-keuze hebben gekregen

HAVO nieuwe stijl - HBO	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Geslacht									
vrouw				referentie					
man	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Profiel									
cultuur en maatschappij	0	0	0	0	-	0	0	0	0
economie en maatschappij				referentie					
natuur en gezondheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0	-	0	0	0	0	0
Profieloverstap	0	-	0	0	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hoogst behaalde vooropleiding									
geen				referentie					
mavo	0	0	0	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Duur havo opleiding	0	0	0	0	-	0	0	-	0
Sector vervolgopleiding									
landbouw	0	0	0	0	0	0	-	-	0
onderwijs	0	0	0	+	0	0	0	+	+
techniek	0	0	0	0	0	0	0	0	0
economie				referentie					
gezondheidszorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	-	0	0	0	-
taal en cultuur	0	0	0	0	0	0	0	0	0

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) informatie over de mogelijkheden van verschillende vakkenpakketten

2) informatie bij de keuze van een vakkenpakket

3) informatie over vervolgopleidingen

4) informatie over de hulp bij het kiezen van vervolgopleidingen

5) informatie over de inhoud van de lessen op de vervolgopleiding

6) informatie over de manier waarop les wordt gegeven op de vervolgopleiding

7) informatie over de moeilijkheidsgraad van de vervolgopleiding

8) informatie over de beroepen die je met een vervolgopleiding kunt uitoefenen

9) informatie over de kans op werk met vervolgopleiding

Tabel 7b

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters informatie over de studie- en beroepskeuze hebben gekregen

VWO nieuwe stijl - HBO	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Geslacht									
vrouw				referentie					
man	0	0	0	0	0	0	+	0	0
Profiel									
cultuur en maatschappij	0	0	0	0	0	0	0	0	0
economie en maatschappij				referentie					
natuur en gezondheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Profieloverstap	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hoogst behaalde vooropleiding									
geen				referentie					
havo	0	0	0	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Duur vwo opleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sector vervolgopleiding									
landbouw	0	0	0	0	0	0	0	0	0
onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0
techniek	0	0	0	0	0	0	0	0	0
economie				referentie					
gezondheidszorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	-	-	0	0	-
taal en cultuur	0	0	0	0	0	0	0	-	0

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) informatie over de mogelijkheden van verschillende vakkenpakketten

2) informatie bij de keuze van een vakkenpakket

3) informatie over vervolgopleidingen

4) informatie over de hulp bij het kiezen van vervolgopleidingen

5) informatie over de inhoud van de lessen op de vervolgopleiding

6) informatie over de manier waarop les wordt gegeven op de vervolgopleiding

7) informatie over de moeilijkheidsgraad van de vervolgopleiding

8) informatie over de beroepen die je met een vervolgopleiding kunt uitoefenen

9) informatie over de kans op werk met vervolgopleiding

Tabel 7c

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters informatie over de studie- en beroepskeuze hebben gekregen

VWO nieuwe stijl - WO	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Geslacht									
vrouw					referentie				
man	0	0	0	0	0	0	-	0	0
Profiel									
cultuur en maatschappij	0	0	0	0	0	0	0	0	0
economie en maatschappij					referentie				
natuur en gezondheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0	0	0	0	0	+	0
Profieloverstap	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hoogst behaalde vooropleiding									
geen					referentie				
havo	0	0	0	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Duur vwo opleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sector vervolgopleiding									
landbouw	0	0	0	0	0	0	0	0	0
techniek	0	0	0	0	0	0	0	0	0
economie					referentie				
gezondheidszorg	0	0	0	0	0	0	0	+	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	0	0	0	0	-
taal en cultuur	0	-	0	0	0	0	0	0	0
recht en openbare orde	0	0	0	0	0	0	0	+	0
natuurwetenschappen	0	0	0	0	-	-	-	0	0

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) informatie over de mogelijkheden van verschillende vakkenpakketten

2) informatie bij de keuze van een vakkenpakket

3) informatie over vervolgopleidingen

4) informatie over de hulp bij het kiezen van vervolgopleidingen

5) informatie over de inhoud van de lessen op de vervolgopleiding

6) informatie over de manier waarop les wordt gegeven op de vervolgopleiding

7) informatie over de moeilijkheidsgraad van de vervolgopleiding

8) informatie over de beroepen die je met een vervolgopleiding kunt uitoefenen

9) informatie over de kans op werk met vervolgopleiding

Tabel 8

Gemiddelde kwaliteitscores HAVO/VWO-schoolverlaters informatie over de studie- en beroeps-keuze, naar profiel¹

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
HAVO nieuwe stijl - HBO									
cultuur en maatschappij	3,1	3,0	2,7	2,7	2,1	2,3	2,4	2,9	2,7
economie en maatschappij	3,0	2,9	2,6	2,5	2,0	2,2	2,3	2,6	2,6
natuur en gezondheid	3,2	3,1	2,7	2,6	2,1	2,2	2,4	2,9	2,9
natuur en techniek	3,0	2,9	2,5	2,5	2,0	2,1	2,2	2,6	2,6
VWO nieuwe stijl - HBO									
cultuur en maatschappij	3,1	3,0	2,8	2,6	2,1	2,4	2,5	2,8	2,7
economie en maatschappij	3,1	3,0	2,7	2,6	2,2	2,4	2,4	2,8	2,7
natuur en gezondheid	3,3	3,2	2,9	2,7	2,3	2,3	2,5	2,9	2,7
natuur en techniek	3,1	3,1	2,9	2,6	2,2	2,3	2,4	2,8	2,8
VWO nieuwe stijl - WO									
cultuur en maatschappij	3,2	3,1	2,9	2,7	2,2	2,4	2,4	2,6	2,5
economie en maatschappij	3,1	3,0	2,8	2,6	2,0	2,3	2,3	2,6	2,6
natuur en gezondheid	3,2	3,1	2,9	2,7	2,2	2,4	2,5	2,8	2,7
natuur en techniek	3,2	3,1	2,9	2,7	2,2	2,5	2,5	2,7	2,8

¹ De kwaliteitscores zijn bepaald aan de hand van de vraag over de kwaliteit van negen verschillende informatiebronnen (antwoordcategorieën goed, redelijk, matig slecht). Voor de bepaling van de gemiddelde score zijn de volgende waarden aan de betreffende antwoordcategorieën toegekend; goed=4, redelijk=3, matig=2, slecht=1

- 1) informatie over de mogelijkheden van verschillende vakkenpakketten
- 2) informatie bij de keuze van een vakkenpakket
- 3) informatie over vervolgopleidingen
- 4) informatie over de hulp bij het kiezen van vervolgopleidingen
- 5) informatie over de inhoud van de lessen op de vervolgopleiding
- 6) informatie over de manier waarop les wordt gegeven op de vervolgopleiding
- 7) informatie over de moeilijkheidsgraad van de vervolgopleiding
- 8) informatie over de beroepen die je met een vervolgopleiding kunt uitoefenen
- 9) informatie over de kans op werk met vervolgopleiding

Tabel 9a

Multivariate analyse van de kwaliteitsscores van de informatie over de studie- en beroeps-keuze¹

HAVO nieuwe stijl – HBO	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Geslacht									
vrouw					referentie				
man	-	0	-	-	0	0	0	-	0
Profiel									
cultuur en maatschappij	0	0	0	0	0	0	0	0	0
economie en maatschappij					referentie				
natuur en gezondheid	+	+	0	0	0	0	0	+	+
natuur en techniek	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Profieloverstap	-	0	0	0	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	0	+	0	0	0	0	0	0	0
Hoogst behaalde vooropleiding									
geen					referentie				
mavo	0	0	0	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Duur havo opleiding	-	-	0	-	0	0	0	0	0
Sector vervolgopleiding									
landbouw	0	0	0	0	0	0	0	0	0
onderwijs	0	0	+	+	0	0	0	+	+
techniek	0	0	0	+	0	0	0	0	0
economie					referentie				
gezondheidszorg	0	0	+	+	0	0	+	+	+
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	0	0	0	0	0
taal en cultuur	0	0	0	0	0	0	0	0	0

¹ De kwaliteitsscores zijn bepaald aan de hand van de vraag over de kwaliteit van negen verschillende informatiebronnen (antwoordcategorieën goed, redelijk, matig slecht). Voor de bepaling van de gemiddelde score zijn de volgende waarden aan de betreffende antwoordcategorieën toegekend; goed=4, redelijk=3, matig=2, slecht=1

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) informatie over de mogelijkheden van verschillende vakkenpakketten

2) informatie bij de keuze van een vakkenpakket

3) informatie over vervolgopleidingen

4) informatie over de hulp bij het kiezen van vervolgopleidingen

5) informatie over de inhoud van de lessen op de vervolgopleiding

6) informatie over de manier waarop les wordt gegeven op de vervolgopleiding

7) informatie over de moeilijkheidsgraad van de vervolgopleiding

8) informatie over de beroepen die je met een vervolgopleiding kunt uitoefenen

9) informatie over de kans op werk met vervolgopleiding

Tabel 9b

Multivariate analyse van de kwaliteitsscores van de informatie over de studie- en beroepskeuze¹

VWO nieuwe stijl - HBO	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Geslacht									
vrouw				referentie					
man	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Profiel									
cultuur en maatschappij	0	0	0	0	0	0	0	0	0
economie en maatschappij				referentie					
natuur en gezondheid	+	+	0	0	0	0	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Profieloverstap	0	-	0	0	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hoogst behaalde vooropleiding									
geen				referentie					
havo	0	0	0	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Duur vwo opleiding	0	-	0	0	0	0	0	0	0
Sector vervolgopleiding									
landbouw	0	0	0	0	0	0	0	0	0
onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	+	+
techniek	0	0	0	0	0	0	0	0	0
economie				referentie					
gezondheidszorg	0	0	+	+	0	0	0	+	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	0	0	0	0	0
taal en cultuur	0	0	0	0	0	0	0	0	0

¹ De kwaliteitsscores zijn bepaald aan de hand van de vraag over de kwaliteit van negen verschillende informatiebronnen (antwoordcategorieën goed, redelijk, matig slecht). Voor de bepaling van de gemiddelde score zijn de volgende waarden aan de betreffende antwoordcategorieën toegekend; goed=4, redelijk=3, matig=2, slecht=1

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) informatie over de mogelijkheden van verschillende vakkenpakketten

2) informatie bij de keuze van een vakkenpakket

3) informatie over vervolgopleidingen

4) informatie over de hulp bij het kiezen van vervolgopleidingen

5) informatie over de inhoud van de lessen op de vervolgopleiding

6) informatie over de manier waarop les wordt gegeven op de vervolgopleiding

7) informatie over de moeilijkheidsgraad van de vervolgopleiding

8) informatie over de beroepen die je met een vervolgopleiding kunt uitoefenen

9) informatie over de kans op werk met vervolgopleiding

Tabel 9c

Multivariate analyse van de kwaliteitsscores van de informatie over de studie- en beroeps-keuze¹

VWO nieuwe stijl - WO	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Geslacht									
vrouw									
man	-	0	-	0	0	0	0	0	0
Profiel									
cultuur en maatschappij	0	0	0	0	0	0	0	0	0
economie en maatschappij									
natuur en gezondheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0	0	+	0	+	0	0
Profieloverstap	0	-	0	0	0	0	+	0	0
Gemiddeld examencijfer	+	+	0	+	0	+	+	+	0
Hoogst behaalde vooropleiding									
geen									
havo	0	0	+	+	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0	+	0	0
Duur vwo opleiding	0	-	0	0	0	0	0	0	0
Sector vervolgopleiding									
landbouw	0	0	0	0	0	0	0	0	0
techniek	+	0	0	0	0	0	0	0	0
economie									
gezondheidszorg	0	0	0	0	0	0	0	+	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	0	0	0	0	-
taal en cultuur	0	0	0	0	0	-	0	0	-
recht en openbare orde	0	0	0	0	0	0	-	0	-
natuurwetenschappen	0	0	0	0	0	0	0	-	-

¹ De kwaliteitsscores zijn bepaald aan de hand van de vraag over de kwaliteit van negen verschillende informatiebronnen (antwoordcategorieën goed, redelijk, matig slecht). Voor de bepaling van de gemiddelde score zijn de volgende waarden aan de betreffende antwoord-categorieën toegekend; goed=4, redelijk=3, matig=2, slecht=1

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

1) informatie over de mogelijkheden van verschillende vakkenpakketten

2) informatie bij de keuze van een vakkenpakket

3) informatie over vervolgopleidingen

4) informatie over de hulp bij het kiezen van vervolgopleidingen

5) informatie over de inhoud van de lessen op de vervolgopleiding

6) informatie over de manier waarop les wordt gegeven op de vervolgopleiding

7) informatie over de moeilijkheidsgraad van de vervolgopleiding

8) informatie over de beroepen die je met een vervolgopleiding kunt uitoefenen

9) informatie over de kans op werk met vervolgopleiding

Tabel 10

Aandeel HAVO/VWO-schoolverlaters dat gebruik heeft gemaakt van de betreffende informatiebron, naar profiel*

	Begelei- ding op school	Open- dagen vervolg- opleiding	Meeloop- dagen vervolg- opleiding	Folders	Compu- ters/ internet	Anders
HAVO nieuwe stijl - HBO						
cultuur en maatschappij	50	88	33	68	60	20
economie en maatschappij	46	86	26	66	62	17
natuur en gezondheid	53	83	36	69	60	21
natuur en techniek	49	88	31	62	64	14
VWO nieuwe stijl - HBO						
cultuur en maatschappij	54	91	30	75	64	27
economie en maatschappij	49	88	36	80	65	24
natuur en gezondheid	49	90	27	74	68	15
natuur en techniek	40	91	29	68	69	14
VWO nieuwe stijl - WO						
cultuur en maatschappij	57	91	38	84	73	16
economie en maatschappij	53	90	40	81	73	13
natuur en gezondheid	54	89	39	79	68	16
natuur en techniek	47	92	44	77	75	15

* meerdere antwoorden mogelijk

Tabel 11

Informatiebron die HAVO/VWO-schoolverlaters het nuttigst vinden bij de studie- beroepskeuze, naar profiel*

	Begelei- ding op school	Open- dagen vervolg- opleiding	Meeloop- dagen vervolg- opleiding	Folders	Compu- ters/ internet	Anders
cultuur en maatschappij						
HAVO nieuwe stijl - HBO	6	52	20	7	9	7
VWO nieuwe stijl - HBO	4	48	18	11	8	11
VWO nieuwe stijl - WO	4	47	24	12	9	4
economie en maatschappij						
HAVO nieuwe stijl - HBO	7	49	15	10	12	7
VWO nieuwe stijl - HBO	5	46	18	10	10	10
VWO nieuwe stijl - WO	5	43	24	13	10	6
natuur en gezondheid						
HAVO nieuwe stijl - HBO	5	49	21	8	10	8
VWO nieuwe stijl - HBO	6	50	17	10	9	9
VWO nieuwe stijl - WO	4	49	21	10	8	7
natuur en techniek						
HAVO nieuwe stijl - HBO	7	47	18	7	12	9
VWO nieuwe stijl - HBO	3	48	23	7	14	5
VWO nieuwe stijl - WO	4	47	28	7	9	5

* Eén antwoord mogelijk

Tabel 12a

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters gebruik maken van de betreffende informatiebron

HAVO nieuwe stijl - HBO	Begelei- ding op school	Open- dagen vervolg- opleiding	Meeloop- dagen vervolg- opleiding	Folders	Compu- ters/ internet	Anders
Geslacht						
vrouw	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
man	0	-	-	0	0	0
Profiel						
cultuur en maatschappij	0	0	0	0	0	+
economie en maatschappij	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
natuur en gezondheid	+	0	0	0	0	0
natuur en techniek	0	0	+	0	0	0
Profieloverstap	0	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	+	0	0	0	0	0
Hoogst behaalde vooropleiding						
geen	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
mavo	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0
Duur havo opleiding	0	-	-	0	+	0
Sector vervolgopleiding						
landbouw	0	0	+	0	-	0
onderwijs	0	0	+	-	-	0
techniek	0	0	0	0	0	0
economie	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
gezondheidszorg	0	0	0	0	0	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	0	+
taal en cultuur	0	0	0	0	0	0

ref. = referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

Tabel 12b

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters gebruik maken van de betreffende informatiebron

HAVO nieuwe stijl - WO	Begelei- ding op school	Open- dagen vervolg- opleiding	Meeloop- dagen vervolg- opleiding	Folders	Compu- ters/ internet	Anders
Geslacht						
vrouw	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
man	0	0	0	0	0	0
Profiel						
cultuur en maatschappij	0	0	0	0	0	0
economie en maatschappij	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
natuur en gezondheid	0	0	0	0	0	0
natuur en techniek	-	0	0	0	0	0
Profieloverstap	0	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	0	0	0	0	0	-
Hoogst behaalde vooropleiding						
geen	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
havo	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0
Duur vwo opleiding	-	0	0	0	-	0
Sector vervolgopleiding						
landbouw	0	0	0	0	0	0
onderwijs	0	0	0	0	-	+
techniek	0	0	-	0	0	0
economie	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
gezondheidszorg	0	0	0	0	0	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	0	0
taal en cultuur	0	0	0	0	0	0

ref. = referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

Tabel 12c

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters gebruik maken van de betreffende informatiebron

VWO nieuwe stijl - WO	Begelei- ding op school	Open- dagen vervolg- opleiding	Meeloop- dagen vervolg- opleiding	Folders	Compu- ters/ internet	Anders
Geslacht						
vrouw	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
man	0	-	-	-	0	0
Profiel						
cultuur en maatschappij	0	0	-	0	0	0
economie en maatschappij	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
natuur en gezondheid	0	-	-	-	0	+
natuur en techniek	0	0	0	0	0	0
Profieloverstap	0	0	0	0	+	0
Gemiddeld examencijfer	0	+	+	+	0	0
Hoogst behaalde vooropleiding						
geen	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
havo	0	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0	0
Duur vwo opleiding	-	0	0	-	0	0
Sector vervolgopleiding						
landbouw	0	0	0	0	0	0
techniek	0	+	0	+	0	-
economie	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
gezondheidszorg	0	0	0	0	0	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	0	0
taal en cultuur	0	0	0	0	0	0
recht en openbare orde	0	0	0	0	0	0
natuurwetenschappen	0	0	+	0	0	0

ref. = referentie

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+= positief significant effect op 5%-niveau

Tabel 13

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters een bepaalde informatiebron het nuttigst vinden¹

HAVO nieuwe stijl - HBO	Open- dagen vervolg- opleiding	Meeloop- dagen vervolg- opleiding	Folders	Computers/ internet	Anders
Geslacht					
vrouw	referentie	referentie	referentie	referentie	referentie
man	-	-	0	0	0
Profiel					
cultuur en maatschappij	0	0	0	0	0
economie en maatschappij	referentie	referentie	referentie	referentie	referentie
natuur en gezondheid	0	0	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0	0	0
Profieloverstap	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	0	0	0	0	0
Hoogst behaalde vooropleiding					
geen	referentie	referentie	referentie	referentie	referentie
mavo	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0
Duur havo opleiding	0	0	0	+	+
Sector vervolgopleiding					
landbouw	+	+	+	0	+
onderwijs	0	0	-	-	0
techniek	0	0	0	0	0
economie	referentie	referentie	referentie	referentie	referentie
gezondheidszorg	+	+	0	0	+
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	0
taal en cultuur	0	0	0	0	0

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

¹relatief ten opzichte van de kans dat schoolverlaters begeleiding op school de nuttigste informatiebron vinden

Tabel 13b

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters een bepaalde informatiebron het nuttigst vinden¹

VWO nieuwe stijl -HBO	Open- dagen vervolg- opleiding	Meeloop- dagen vervolg- opleiding	Folders	Computers/ internet	Anders
Geslacht					
vrouw	referentie	referentie	referentie	referentie	referentie
man	-	-	0	0	-
Profiel					
cultuur en maatschappij	0	0	0	0	0
economie en maatschappij	referentie	referentie	referentie	referentie	referentie
natuur en gezondheid	0	0	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0	0	0
Profieloverstap	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	0	0	0	0	0
Hoogst behaalde vooropleiding					
geen	referentie	referentie	referentie	referentie	referentie
havo	0	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0
Duur vwo opleiding	0	0	0	0	0
Sector vervolgopleiding					
landbouw	0	0	0	0	0
onderwijs	0	0	-	0	0
techniek	0	0	0	0	0
economie	referentie	referentie	referentie	referentie	referentie
gezondheidszorg	0	0	0	0	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	0
taal en cultuur	0	-	-	0	0

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

¹relatief ten opzichte van de kans dat schoolverlaters begeleiding op school de nuttigste informatiebron vinden

Tabel 13c

Multivariate analyse van de kans dat schoolverlaters een bepaalde informatiebron het nuttigst vinden¹

VWO nieuwe stijl - WO	Open- dagen vervolg- opleiding	Meeloop- dagen vervolg- opleiding	Folders	Computers/ internet	Anders
Geslacht					
vrouw	referentie	referentie	referentie	referentie	referentie
man	0	-	0	0	0
Profiel					
cultuur en maatschappij	0	0	0	0	0
economie en maatschappij	referentie	referentie	referentie	referentie	referentie
natuur en gezondheid	0	0	0	0	0
natuur en techniek	0	0	0	0	0
Profieloverstap	0	0	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	0	0	0	-	0
Hoogst behaalde vooropleiding					
geen	referentie	referentie	referentie	referentie	referentie
havo	-	0	0	0	0
anders	0	0	0	0	0
Duur vwo opleiding	0	-	0	0	0
Sector vervolgopleiding					
landbouw	0	0	0	0	0
techniek	0	0	0	0	0
economie	referentie	referentie	referentie	referentie	referentie
gezondheidszorg	+	0	0	0	0
gedrag en maatschappij	0	0	0	0	0
taal en cultuur	0	0	+	0	0
recht en openbare orde	0	0	0	0	0
natuurwetenschappen	0	0	0	0	0

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau

¹ relatief ten opzichte van de kans dat schoolverlaters begeleiding op school de nuttigste informatiebron vinden

Tabel 14

Multivariate analyse van de kans dat HAVO/VWO-schoolverlaters (zeer) tevreden zijn over de hulp die ze hebben gehad bij de keuze van een vervolgopleiding of een beroep

	HAVO nieuwe stijl - HBO	VWO nieuwe stijl - HBO	VWO nieuwe stijl - WO
Geslacht			
vrouw	referentie	referentie	referentie
man	0	0	0
Profiel			
cultuur en maatschappij	+	0	0
economie en maatschappij	referentie	referentie	referentie
natuur en gezondheid	+	0	0
natuur en techniek	0	0	0
Profieloverstap	0	0	0
Gemiddeld examencijfer	0	0	+
Hoogst behaalde vooropleiding			
geen	referentie	referentie	referentie
mavo	0	0	0
havo	0	0	0
anders	0	0	0
Duur havo/vwo opleiding	0	0	0
Sector vervolgopleiding			
landbouw	0	0	0
onderwijs	+	+	#
techniek	0	0	0
economie	referentie	referentie	referentie
gezondheidszorg	0	0	0
gedrag en maatschappij	0	0	0
taal en cultuur	0	0	0
recht en openbare orde	#	#	0
natuurwetenschappen	#	#	0

- = negatief significant effect op 5%-niveau

0 = geen significant effect op 5%-niveau

+ = positief significant effect op 5%-niveau